

МУНИЦИПАЛЬНОЕ АВТОНОМНОЕ
ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ
ГОРОДА НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ
“ДЕТСКИЙ САД
КОМБИНИРОВАННОГО
ВИДА №103 “ТУРГАЙ”

423827, РТ, г. Набережные Челны,
проспект Московский, д.177

ЯР ЧАЛЛЫ ШӘҺӘРЕНӘ
“ТУРГАЙ” 103 НЧЕ КАТНАШ
БАЛАЛАР БАКЧАСЫ»
МУНИЦИПАЛЬ
АВТОНОМИЯЛЕ МӘКТӘПКӘЧӘ
БЕЛЕМ БИРҮ
УЧРЕЖДЕНИЕСЕ”

423827, ТР, Яр Чаллы шәһәре,
Мәскәү проспекты 177 йорт.

Телефон:, факс:8(8552)54-74-71, E-mail: sad103.turgai@yandex.ru
ОКПО 92267811, ОГРН 1111650010130, ИНН /КПП 1650226462/165001001,

УТВЕРЖДАЮ

Заведующий МАДОУ «Детский
сад комбинированного вида
№103 «Тургай»

_____ А.А.Губайдуллина
« 28 » августа 2023 г.

Рассмотрено и утверждено на
педагогическом совете
от «28» августа 2023 года
протокол № 1

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА воспитателя по обучению детей татарскому языку

В соответствии
с основной образовательной программой ДОУ

Составил: воспитатель
по обучению детей
татарскому языку
Ахметзянова З.З.

ЭЧТӘЛЕК

I. Максатлар бүлеге(целевой раздел)		
1.1.	Аңлатмаязуы (Пояснительная записка)	
1.2.	Программаны гамәлгә ашыруның максаты һәм бурычлары	
1.3.	Программага хас үзенчәлекләр	
1.4.	Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары	
1.5.	Программаны үзләштерүнең планлаштырылган бурычлары, эчтәлегә, нәтижәләре	
1.6.	Төркемнәрнең исемлегә һәм милли составы (кушымтада)	
II. Эчтәлек бүлеге (содержательный раздел)		
2.1.	Кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)	
2.2.	Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)	
2.3.	Зурлар төркеме (5-6 яшь)	
2.4.	Мәктәпкәзәрлек төркеме (6-7 яшь)	
2.5.	Үзләштерү дәрәжәләре планы	
2.6.	Педагоглар, ата-аналар, балаларның уртак эшчәнлегә (кушымтада)	
2.7.	Этно-мәдәнитөбәк бердәмлегә (кушымтада)	
2.8.	Коррекцион устерелешлеш (кушымтада)	
III. Оештыру бүлеге (организационный раздел)		
3.1.	Предметлы-үстерелешлешләнә-тирәлек (РППС) (кушымтада)	
3.2.	Материаль яктан тәминителеш (кушымтада)	
3.3.	Программалы-методик яктан тәминителеш (кушымтада)	
3.4.	Циклограмма-эшкөнә бүленеш (кушымтада)	
3.5.	Белем бирү эшчәнлегечелтәре (кушымтада)	
3.6.	Әдәбият	

I. Максатлар бүлеге

1.1. Аңлатма язуы

Балалар бакчасында балаларга татар теле һәм ана теле өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшсә, татар милләтле балаларны ана телендә үзәра һәм өлкәннәр белән аралашырга өйрәтү, балаларның төрле яктан үсешә өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль белем бирү программасына (ФББП (ФОП) нигезләнәп төзелде, максат һәм бурычларны, көтелгән нәтижәләренә, белем бирү процессын оештыруны билгели.

Эш программасы мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив-хокукий актлар нигезләмәләренә көйләнгән.

Федераль жирлегендә:

- Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2018 г. № 204 «О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года»;
- Указ Президента Российской Федерации от 21 июля 2020 г. № 474 «О национальных целях развития Российской Федерации на период до 2030 года»;
- Указ Президента Российской Федерации от 9 ноября 2022 г. № 809 «Об утверждении основ государственной политики по сохранению и укреплению традиционных российских духовно-нравственных ценностей»

- Федеральная образовательная программа дошкольного образования (далее – Федеральная программа) разработана в соответствии с Порядком разработки и утверждения

федеральных основных общеобразовательных программ, утвержденным приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 30 сентября 2022 г. № 874 (зарегистрирован Министерством юстиции Российской Федерации 2 ноября 2022г., регистрационный № 70809).

- Федеральный государственный образовательный стандарт дошкольного образования (утвержден приказом Минобрнауки России от 17 октября 2013 г. № 1155, зарегистрировано в Минюсте России 14 ноября 2013 г., регистрационный № 30384; в редакции приказа Минпросвещения России от 8 ноября 2022 г. № 955, зарегистрировано в Минюсте России 6 февраля 2023 г., регистрационный № 72264);

- 29.12.2012 елдан № 273-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законы;

- 03.08.2018 елдан № 317-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законының 11 һәм 14 статьяларына дәүзгәрешләр турында;

- 24.09.2022 елдан № 371-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законының 1 статьясында үзгәрешләр турында;

- Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);

- Сп 2.4.3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организации воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»

- СанПин 2.3/2.4 3590-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организации общественного питания населения»;

- СанПиН 1.2.368-21 «Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының эш шартларын, режимын оештыру буенча санитар-эпидемиологик таләпләр» раслау турында Россия Федерациясе баш дәүләт табибы 2021 ел 28 гыйнвар 2 нче номерлы боерыгы дип укырга.

- «Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру» (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 ел 30 август 1014 нче номерлы боерыгы);

Төбәк жирлегендә:

- Татарстан Республикасының 2013 ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;

- Татарстан Республикасының «Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында» Законы;

Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан» (с изменениями на 24.03.2022).

Мәктәпкәчә белем учреждениесе жирлегендә:

- МБМББУ Уставы;

- МБМББУнең төп белем бирү программасы турында нигезләмәсе;

- МБМББУнең «Положение об организации обучения дошкольников государственным языкам Республики Татарстан» от 29.03.2018 г. документы.

Эш программасы өч бүлектән (максатлар, эчтәлек, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тоталар. Эш программасы шушы законнарга туры китереп эшкәртелгән.

Пояснительная записка:

Программа по обучению русскоязычных детей татарскому языку к учебно – методическому комплексу «Татарча сөйләшәбез» – «Говорим по-татарски» для детей 4-7 лет

Основной задачей обучения детей татарскому языку в дошкольном возрасте является формирование первоначальных умений и навыков практического владения татарским языком в устной форме, формировать мотивацию учения ребенка, активизировать в речи слова обозначающие предмет, признак предмета и действие; способствовать умению составлять

небольшие диалоги по созданным ситуациям. В процессе обучения дети должны научиться воспринимать и понимать татарскую речь на слух и говорить по-татарски в пределах доступной им тематики, усвоенных слов.

УМК «Говорим по-татарски», включает рабочие тетради, предназначенные для детей 4-7 лет, делающие первые шаги в мир татарского языка. Творческая тетрадь поможет ребенку усвоить лексику татарского языка, закрепить речевой материал, привлечь родителей активно включиться в процесс развития своего малыша. В рабочей тетради даны задания на написание, обобщение и сравнение предметов на определение их величины, размера, количества.

Учебно-методический комплект «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски» для обучения русскоязычных детей 4-7 лет татарскому языку, включает:

1. Пособие для воспитателей:

- программа;
- тематический план;
- конспекты ООД;
- диагностический материал.

2. Рабочие тетради.

3. Аудиоматериалы.

4. Анимационные сюжеты.

5. Наглядно-демонстрационные, раздаточные материалы.

Содержание УМК состоит из трёх проектов:

Средняя группа (4-5 лет) – «Минем өем» (Мой дом).

Старшая группа (5-6 лет) – «Уйный-уйный үсәбез» (Растем играя).

Подготовительная группа (6-7 лет) – «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» (Мы теперь уже большие, в школу ведут дороги).

Каждому проекту разработаны конспекты ООД.

Средняя группа «Минем өем» (Мой дом):

Аудиоматериал – 64 трэка;

Анимационные сюжеты – 11;

Рабочая тетрадь – 17 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 62;

Активные слова: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 слов).

Пассивные слова: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 слов).

Проект «Минем өем» состоит из следующих тем:

Гаилә - Семья;

Ашамлыклар - Продукты;

Уенчыклар - Игрушки;

Саннар - Счёт (1-5).

Старшая группа «Уйный-уйный үсәбез» («Растем играя»)

Аудиоматериал – 63 трэка;

Анимационные сюжеты – 15;

Рабочая тетрадь – 19 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 45.

Активные слова: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 слов)

Пассивные слова: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 слов).

Проект «Уйный- уйный үсәбез» состоит из следующих тем:

Яшелчәләр - Овощи;

Ашамлыклар - Продукты;

Савыт-саба - Посуды;

Киёмнәр - Одежда;

Шәхси гигиена - Личная гигиена;

Өй җиһазлары - Мебель;

Бәйрәм «Туган көн» - Праздник «День рождения»;

Бәйрәм «Сабан туй» - Праздник «Сабантуй»;

Используются слова, словосочетания проекта «Минем өем».

Подготовительная группа «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» (Мы теперь уже большие, в школу ведут дороги):

Аудиоматериал – 71 трэка;

Анимационные сюжеты – 19;

Рабочая тетрадь – 20 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 60;

Активные слова: син кем?, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, кәрпә, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясым, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың? (пассивное слово)

Объём словарного запаса по УМК «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по - татарски» составляет для детей 4-7 лет 167 слов, что соответствует возрастным особенностям дошкольника. Объём слов доступен для усвоения детьми 4-7 лет, направлен на общение детей, а не только на увеличение словарного запаса.

Использование дидактических, словесных, сюжетных игр позволяет повысить качество обучения, способствует лучшему усвоению программного материала, даёт возможность усвоить лексику татарского языка, закрепить речевой материал в игровой форме, поддерживать интерес к языку. Во время игр дети повторяют пройденный материал, задают друг другу вопросы, общаются с воспитателем на татарском языке. Разработанные дидактические игры на интерактивной доске, рабочие тетради, анимационные сюжеты, увлекают и в непринуждённой обстановке погружают ребёнка в языковую среду, где он впитывает в себя новую информацию.

В средней группе дети вопросы не задают, кроме Хәлләр ничек?, задаёт вопросы только воспитатель, к концу учебного года дети должны уметь угощать друг-друга.

В старшей группе дети должны уметь задавать и отвечать на вопросы: Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк?, организовать сюжетные игры: «Магазин», «Командир», «Угостим друзей».

В подготовительной к школе группе дети должны уметь задавать и отвечать на вопросы: Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? организовать сюжетные игры: «Магазин», «Командир», «Угостим друзей», разговаривать по телефону.

В подготовительной группе дети самостоятельно задают друг другу, старшим вопросы, составляют диалоги, общаются. Для закрепления с детьми пройденного материала в группах воспитатели используют тематический план, дидактические, словесные, сюжетные игры, образцы диалогов.

1.2. Программаны гамәлгә ашыруның максаты һәм бурычлары

Максат: уен ситуацияләр, мәгълүмати-коммуникацион технологияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

- Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баеп, сүз һәм сүзтәзмәләрне төрлө ситуацияләрдә кулланышка кертү. Мөстәкыйль

фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенң сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

- Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗғәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен, бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен булдыру.

- Милли мәдәниятебез, Татарстанда яшәүче төрле милләт халыклары турында балаларның белемнәрен арттыру, дуслык һәм туганлык хисләре тәрбияләү, әхлакый - патриотик тәрбия бирү.

1.3. Программага хас үзенчәлекләр

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга, 3 яшьтән 7 яшькә кадәр булган татар балаларның туган телендә аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренә эчтәлеген чагылдыра. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якин килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән. Белем бирү программасында Татарстан республикасының этно-мәдәни төбәк бердәмлеге, якындагы социумны, социаль-экономик шартларын, климат үзенчәлекләрен исәпкә алып, белем бирү процессында катнашучылар тарафыннан формалашкан, мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү эчтәлегенә чагылган.

Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яш үзенчәлекләрен исәпкә алып сайланды. Белем бирү эшчәнлекләренә темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелде.

Программаның белем бирү өлкәләре:

Социаль-коммуникатив үсеш – балаларны әйләнә-тирә мөхит белән таныштыру (үзе, гаиләсе, бакча, шәһәре, республика, төрле милләتلәр, һөнәр ияләре, балалар язучылары), сюжетлы-роль уеннары.

Танып белү үсеше – балаларның ел фасыллары, табигать күренешләре турында белемнәрен киңәйтү, тасфирлау хикәяләре төзәргә өйрәтү, дидактик уеннар.

Сөйләм үсеше – сүзле уеннар, дидактик уеннар, сүзлек өстендә эш, өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәш белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү; программада күрсәтелгән темалар буенча тәрбиячеләргә сорауларына җавап бирү һәм сораулар куя белү; үстерешле диалоглар төзү, әңгәмәдә катнаша алу; төрле схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кору белү.

Сәнғати-эстетик үсеш – җырлы-биюле уеннар, халык бәйрәмнәре, әкиятләрен сәхнәләштерү, халык аваз ижатын өйрәтү.

Физик үсеш – физкультура, сәламәтләндерү эшләре: ял минутлары, хәрәкәтле уеннар, эшчәнлекне сәламәтләндекне саклауга якин килеп оештыру (эшчәнлек барышының төрлелеге).

1.4. Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары

Коммуникативлык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренә үз үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзенчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенә төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы – социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм, физик, сәнғати-эстетик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы – бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр;

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы – гадидән катлаулыга таба бару;

Индивидуальләштерү принцибы – тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Мәдәни яктан яраклылык һәм региональлек принцибы – этник үзәнчәлекләр аша үзәнчәлекләрне үстерү.

Телгә өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар;

Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар);

Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, жырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеген өчен материаллар);

Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар);

Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар);

Интерактив уеннар.

Эш төрләре һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

Предметлар белән эш: уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу;

Рәсемнәр белән эш: үстерешле диалог;

Сюжетлы-рольле уеннар;

Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып);

Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына);

Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, «Командир» уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары;

Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр;

Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү;

Үстерелешле диалоглар (сурлар һәм яшәтешләр белән үзара аралашу);

Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү;

Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау;

Интерактив уеннар.

1.5. Программаны үзләштерүнең планлаштырылган бурычлары, эчтәлегенә, нәтижеләргә

«Татарча сөйләшәбез» уку-методик комплектын кулланып рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы

Бурычлары:

Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу телгә тудыру;

Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баеп, сүз һәм сүзтөзмәләргә төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү;

Мөстәкыйль фикер йөртәргә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту;

Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү;

Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗғәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабууллашу) кагыйдәләрен, бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын, бурычларын үз эченә ала:

«Минем өем» проекты (4-5 яшь)

Максат: татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру;

Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү;

Бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

«Уйный – уйный үсәбез» проекты (5-6 яшь)

Максат: үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар:

Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру;

Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗғәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу;

Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

«Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» проекты (6-7 яшь)

Максат: балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтәзмәләрен төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

Бурычлар:

Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү;

Мөстәкыйль фикер йөртәргә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту;

Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗғәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабууллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Уртанчылар төркеме «Минем өем» проекты (4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру;

Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрен аңлап, үти белүләренә ирешү;

Тәрбияче әйткән сүзләрен, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү;

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, сабууллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү;

Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлегә:

«Минем өем» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар»)

буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренә мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләнә. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз*), яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи, куян, аю*), ашамлыклар (*алма, ипи, сөт, чәй*) һәм саннар (*бер, ике, өч, дүрт, биш*) хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрен аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләрен булдыру. (*Алма бир. Мә, алма*).

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

- Бу кем? – Бу әти.

- Бу нәрсә? – Бу туп.

Нинди? сорауын аңларга, дәрәс җавап бирергә өйрәтү.

- Туп нинди? – Кечкенә.

- Машина нинди? – Матур.

Өйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (*Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле*).

- Бу нәрсә? – Бу туп.

- Туп нинди? – Туп пычрак (*зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт*).

Тәрбияче әйткән сүзләргә, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәргә аңлап, үти белүләренә ирешү (*мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал*).

- Мә, куян. – Бир куян.

Тәрбияче әйткән билгә буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү. (*Зур машина ал. Тәмле алма бир*).

Үз исемен дәрәс әйтә, исэнләшә, сабуллаша белергә өйрәтү, сүзләргә дәрәс, урынлы куллану.

- Исэнме. – Исэнмесез. - Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.

Таныш предметларның исеменнән ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләргә (*әйе, юк*) дәрәс кулланырга өйрәтү.

- Син Коля? – Әйе.

- Син кыз? – Юк, мин малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

- Син кем? – Мин Коля.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтиҗәләре:

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар;

Татар телендә сөйләшү теләге бар;

Өйбер исеменнән мәгънәсен аңлай һәм аларны дәрәс әйтә белә;

Гаилә, уенчылар, ашамлыктар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар;

Өйрәнгән сүзләргә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлай белә;

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә;

Өйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлай һәм сөйләмдә җавап кайтара белә;

Тәрбияче әйткән сүзләргә, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәргә аңлап үти;

Тәрбияче әйткән билгә буенча предметны таба, күрсәтә белә;

Үз исемен дәрәс әйтә, исэнләшә, сабуллаша белә, сүзләргә дәрәс, урынлы куллана;

Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләргә дәрәс куллана белә;

Мин, син алмашлыкларын аңлай һәм урынлы куллана;

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүз байлыгы аз;

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлай, куллана белми;

Сорауларны аңлай, җавап бирә алмый;

Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме «Уйный – уйный үсәбез» проекты (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй җиһазлары, ашамлыктар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру;

Гади сорауларны аңлап жавап бирү, мөрәжәгать итә белүләренә ирешү, үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү;

Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү;

Боерык фигыльләренә сөйләмдә аңлап дәрәс куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә:

Лексик минимум – якынча 45 сүз.

«Уйный-уйный үсәбез» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр») буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинка, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл, урындык, карават, баллы, ничә?, нинди?, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк?, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар*).

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? сорауны аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс жавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләренә ныгыту, урынлы куллану. (*Әйе, юк*).

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру. (*Бу кызыл тәлинка*).

«Минем өем» проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләренә ныгыту (*аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла*), яңа боерык фигыльләренә (*ки, сал*) сөйләмдә аңлап дәрәс куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижеләр:

«Уйный-уйный үсәбез» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр») буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? сорауны аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс жавап бирә.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләренә аңлый, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дәрәс куллана.

Боерык фигыльләренә сөйләмдә аңлап дәрәс куллана белә.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижеләр:

Сүз байлыгы аз;

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми;

Сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми;

Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

Мәктәпкә әзерлек төркеме

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.

Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.

Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.

Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс җавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлегә:

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр», «Танышу», «Тату гаилә», «Дусларны сыйлыйбыз», «Кунак килде», «Кафега барабыз», «Күңелле уеннар», «Без циркта», «Безнең дуслар», «Чана шуабыз», «Без биибез», «Күңелле сәяхәт», «Мәктәп», «Без әкият яратабыз») буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчәнлектә (танып-белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен басту, тулыландыру (*син кем?, хәерле көн, тычкан, бу кем?, бу нәрсә?, нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлкә, йөгәр, йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, кәрпә, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, биш, бишм, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр*).

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларны аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнән, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтиҗәләр:

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр», «Танышу», «Тату гаилә», «Дусларны сыйлыйбыз», «Кунак килде», «Кафега барабыз», «Күңелле уеннар», «Без циркта», «Безнең дуслар», «Чана шуабыз», «Без биибез», «Күңелле сәяхәт», «Мәктәп», «Без әкият яратабыз») буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчәнлектә (танып-белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларны аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс җавап бирә белә.

Фигыльләрне урынлы куллана.

Җырлар, шигырьләр белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз;

Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмый;

«Бу кем?», «Бу нәрсә?», «Нәрсә кирәк?», «Нинди?», «Ничә?», «Нишли?», «Син нишлисең?», «Кая барасың?» сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми;

Фигыльләрне урынлы куллана белми.

Балаларны укыту – методик комплексларны кулланып, ана теленә өйрәтү:

«Татарча сөйләшәбез», методик әсбапта башлангычтөркемгә йөрүче балаларның сөйләмен үстерү һәм аларны ана теленә өйрәтүнең методик нигезләре һәм хәзерге технологияләре бирелгән. Кече яшьтәге балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик принципка нигезләнә. План ел давамнда «Сау бул, җәй! Исәнме, балалар бакчасы!», «Көз», «Мин һәм минем гаиләм», «Минем йортым, минем шәһәрәм», «Яңа ел бәйрәме», «Кыш», «Ватанны саклаучылар көне», «Сигезенче март», «Халык җәүһәрләре», «Яз», «Җәй» кебек төрлө темалар үзләштерүне күздә тоталар. Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдә сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора. Туган

телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле алымнары, чаралары кулланыла: бармак уеннары, төрле предметлар тотып биюләр, релаксация максаты белән шигъри әсәрләргә зур игътибар бирелә.

Кечкенәлтөркеме (3-4яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баету.

Дөньяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.

Әдәби сөйләмне, сөйләм сәнгатенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби әсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлегә:

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Дүртенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала. Шундый формаларның берсе булып, бармак уеннары тора. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган сәен, балаларның сөйләм тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлеләгә белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясый. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйлә булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар кулланыла.

Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри әсәрләр уку. Бу әсәрләргә укыганда, балалар эчтәлегенә туры китереп, хәрәкәтләр ясау.

Матур әдәбият, халык ижаты, күрсәтмәлек, предметлар белән уен хәрәкәтләре, кошларның, жәнлекләргә образларын имитацияләү аша балаларның сөйләмне үстерү. Индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементлары кабатлана. Физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштергән; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләргә белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дүләр, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомум кабул ителгән нормаларны, үз-үзенә тоту кагыйдәләрен үзләштерү. Беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итүгә һәм үз гамәлләрен планлаштыруга сәләтле; өйрәтү эшчәнлегенең универсаль нигезләрен үзләштергән бала шәхесе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижәләре:

Бала биремнәргә дәрәҗә үтә. Тәрбиячегә сорауларына җавап биргәндә, җөмлеләргә грамматик яктан дәрәҗә тәҗ.

Тәрбиячегә сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

Аваз ияртемнәргә дәрәҗә һәм ачык итеп әйтә.

Бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбиячегә үтенеч буенча рәсәмдә сурәтләнгәнне сөйли ала.

Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлекчелекне саклай, сәхнәләштерүдә теләп катнаша.

Сүзгә мәгънәсен аңлай.

Билгә белдәргә торган сүзләр белә.

Хәрәкәтгә белдәргә торган сүзләр белә.

Гомумиләштерүче сүзләр куллана.

Предметның исеме һәм нинди материалдан булуын атай.

Предметны чагыштыра.

Капма-каршы мәгънәдәгә сүзләргә белә.

Күпмәгънәле сүзләр белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Предметларның исемен, мөһим детальерен, өлешләрән атаганда һәм күрсәткәндә авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

Биремнәрне үти алмый.

Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый.

Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә, хаталар ясый.

Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне кулланмый.

Өкиятнең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Уртанчылар төркеме, (4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Балаларны исем, сыйфат кулланып гади жөмлөләр төзүгә өйрәтү, антоним, синоним сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру, матур әдәбият һәм халык ижаты белән таныштыру, туган телдә дөрес сөйләмне формалаштыру;

Бәйләнешле (диалоглы һәм монологлы) сөйләм, балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү;

Ана телендә аралашырга теләк уяту, үз гаиләң, эти-эниң белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә:

Балаларның сөйләм сыйфат һәм фигыль сүз төркемнәре хисабына баеп. Балалар предметларны кулланылышын, функциональ билгеләрән аера алу (түп-уенчык, аның белән уйныйлар). Капма-каршы мәгънәле сүзләрне сайлап, предметларны һәм күренешләрне чагыштыру, гомумиләштерүче сүзләр куллану.

Баланың сөйләм активлыгын артыру. Сүзләрне төрле грамматик формаларда һәм бәйләнешләрдә күрсәтү, үзләренә фикерләрен катлаулы жөмлөләр белән белдерү, сөйләмдә кереш жөмлөләр куллану, төрле тасвирламалар һәм сюжетлы хикәяләр төзүгә өйрәнү.

Сөйләм теле бәйләнешле һәм эзлекле булу, сөйләмнең мәгънә ягын аңлау, жөмләнә синтаксик төзелеш, сөйләм теленә аваз ягын камилләштерү.

Баланы сүз белән таныштыру буенча махсус эш оештыру сүзнең мәгънә һәм аваз ягы турында күзаллау формалаштыруга китерү. Сүз һәрвакыт нинди дә булса предметны, күренешне, сыйфатны белдерә һәм авазлардан тора, яңгырый.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтү.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Бишенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якын килү мөмкинлегә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзгәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру жәя эчендә күрсәтелә. Жәя эчендә бирелгән мөстәкыйль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү. Кабатлауның төрле вариантлары бар: тәрбияче артыннан, балалар артыннан, тәрбияче белән бергә, күмәк, мөстәкыйль. Эшчәнлек төрләрен оештыру интегратив сыйфатлар формалаштыруга юнәлдерү: физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштерү; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дөләт, дөня, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомумкабул ителгән нормаларны, үз-үзенә тоту кагыйдәләрен саклай белү; беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенә тәртибе белән идарә итү һәм үз гамәлләрен планлаштыру; өйрәтү эшчәнлегенә универсаль нигезләрен үзләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижеләре:

Бала исем фамилиясен белә;
Сүзнең мәгънәсен аңлый;
Билгене, хәрәкәтне белдерә торган сүzlәр белә;
Гомумиләштерүче сүzlәр куллана;
Предметның исемең һәм нинди материалдан булуын атый;
Предметны чагыштыра;
Капма-каршы мәгънәдәге сүzlәрне белә;
Күпмәгънәле сүzlәр белә;
Әкиятнең эчтәлеген сөйли.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Сүzlәрнең мәгънәсен аңламый;
Капма-каршы мәгънәдәге сүzlәрне куланмый;
Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми;
Күпмәгънәле сүzlәрне белми;
Сүзлек запасы ярлы.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

Балаларны ана телендә дәрәс һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү, тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәжәләрен формалаштыру;
Бәйләнешле сөйләм үстерү, тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру;
Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, әти-әниң белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге:

Укыту-методик комплектларга тупланган материаллар балалар бакчасы педагогларына балаларның сөйләмен үстерү, тирә-юнь, матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру максатында гына түгел, ә интеграль: рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, әти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

«Туган телдә сөйләшәбез» методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны сиземләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга, тел хезинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә, туган телебезгә мәхәббәт, әти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт, итәгать тәрбияләү, үзләрендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дәрәс итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүzlәрне табу, сүzlәрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлеген бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижәләре:

Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыklar тудыра торган әйберләрен танып һәм әйтә белә.

Предмет һәм аның үзенчәлекләре, нинди материалдан булуы турында сөйли, аларны төркемнә белә.

Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә.

Бала үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә белә.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.
Сөйләмдә, башка балалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә.
Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтә белә.

Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи белә.

Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә.

Зур булмаган әсәрләргә сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып, яттан сөйли белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, торган әйберләргә атаганда хата җибәрә.

Предмет һәм аның үзенчәлекләре турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласын әйтә белми.

Үз туганнары турында тәрбияче ярдәмендә сөйли.

Адресын белми.

Сөйләмдә гади жөмлөләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли, рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә.

Әдәби әсәрләргә эчтәлеген план буенча сөйли белми.

Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми.

Тәрбияче балалар белән аралашканда сирәк катнаша.

Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә белми.

Шигырьләргә, мәкальләргә, санамышларны кулланмый.

Кайбер сүзгә мәгънәсен аңламый.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне кулланмый.

Хикәягә эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Мәктәпкәчә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Балаларны ана телендә дәрәҗәсиз һәм яхшы итеп сөйләштергә өйрәтү;

Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру, бәйләнешле сөйләм үстерү;

Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә:

Укыту-методик комплектында тупланган материаллар балалар бакчасы педагогларына балаларның сөйләмен үстерү, тирә-юнь, матур әдәбият әсәрләргә белән таныштыру максатында гына түгел, ә рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләргә, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура шөгыльләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

«Туган телдә сөйләшсәң» методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны сиземләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга, тел хезинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган җиргә, туган телебезгә мәхәббәт, эти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт, итәгать тәрбияләү, үзләрендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дәрәҗәсиз итеп аңлай һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, аңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чыңау өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якын килү мөмкинлегенә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзгәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижеләре:

Бала сәламәт яшәү рәвеше, дәрәҗә туклану турында күзаллы.

Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә ала.

Үзе, әти-әнисе турында сөйли белә.

Үзенең адресын, телефон номерын әйтә белә.

Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша.

Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен аңлап, төгәл куллана ала.

Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча ижади хикәя төзи белә.

Әсәрнең жанрын билгели ала (әкият, хикәя, шигырь).

Китап геройларына карата үз мөнәсәбәтен белдерә ала.

Шигырьләренә, сәхнәләштергән әсәрләренә сәнгатьле итеп сөйли.

Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижеләр:

Сәламәт яшәү рәвеше, дәрәҗә туклану турында бала күзалламый.

Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә алмый.

Үзе (фамилиясе, исеме, адресы, телефон номеры, әти-әнисе) турында мәгълүматы аз.

Бала күмәк сөйләмдә катнашмый.

Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча үзлектән хикәяләр төземи.

Бала әсәрнең жанрын (әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәменнән башка билгели алмый.

Китап геройларының кылган гамәлләренә дәрәҗә бәя бирә алмый.

Шигырьләренә тиз истә калдырмый, сәнгатьле итеп сөйли алмый.

Эчтәлегенә буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый.

Китаплар белән кызыксынмый.

1.6. Төркемнәрнең исемлегенә һәм милли составы (кушымтада)

II. Эчтәлек бүлегенә (содержательный раздел)

2.1. Кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант), кечкенәләр төркемендә (3-4 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү, өчен
комплекслы тематик план**

Үткәру вакыты	Проект, режим вакытында уен эшчәнлегенә темалары
Исәнме, балалар бакчасы	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу 1.2. Өйдә кем яши? Мин малай, мин кыз
Сентябрь II атна	2.1. Мияу белән танышу 2.2. Әйдәгез танышыйк, әйдә дуслашыйк
Сентябрь III атна	3.1. Минем яраткан уенчыкларым 3.2. Карусельга сәяхәт
Уенчыклар	

Сентябрь IV атна	4.1. Без уйнарга яратабыз 4.2. Йомшак уенчык карау, туп
Октябрь I атна	1.1. Туган көн, Мияу кунакка килгән 1.2. Уенчыклар кибете
Көз	
Октябрь II атна	2.1. Алтын көз, көз килде 2.2. Аваз культурасы,Ө авазы
Октябрь III атна	3.1. Куян үстергән кишер һәм помидор 3.2. Яшелчә бакчасында, «Шалкан» әкиятә
Октябрь IV атна	4.1. Жиләк-жимеш бакчасында 4.2. Бакчада алмалар өлгерде, уйный-уйный санныйбыз
Гаилә	
Ноябрь I атна	1.1. Өйдә кем яши?Безнең гаилә 1.2. Әби күчтәнәче
Ноябрь II атна	2.1. Тату гаилә 2.2. Минем дуслар, әйдәгез душлашыйк
Ноябрь III атна	3.1. Минем туганнарым, безнең гаилә 3.2. Әби күчтәнәче
Ноябрь IV атна	4.1. Дустыңны сыйла, сөт, чәй 4.2. Кунакка барабыз
Кыш	
Декабрь I атна	1.1. Кар ява, Алсуны урамга киендерәбез 1.2. А. Алиш «Куян кызы»
Декабрь II атна	2.1. «Чанада шуабыз» рәсемен карау 2.2. Кышкы уеннар, «Куяннар» уенын өйрәнү
Яңа ел бәйрәме	
Декабрь III атна	3.1. Тиздән чыршы бәйрәме,Б. Рәхмәтнең «Кыш бабай» шигырен уку 3.2. Уйныйбыз да, жырлыйбыз да
Декабрь IV атна	4.1. Без бәйрәмгә эзерләнәбез, бәйрәм концерты 4.2. Яңа ел бәйрәме
Минем йортым, минем шәһәрәм	
Январь II атна	2.1. Минем шәһәрәм 2.2. Мин «Кама3» оныгы
Январь III атна	3.1. «Әлли-бәлли итәргә... » бишек жыры 3.2. Безнең урам
Январь IV атна	4.1. Алсуның яңа өе 4.2. Алсуда кунакта
Безнең авылда	
Февраль I атна	1.1. «Кем нәрсә ярата?»татар халык әкиятен сөйләү 1.2. «Песи һәм PESИ балалары»рәсемен карау, Ж.Тәржемановның»Үзен бик чиста йөртә»шигырен уку
Февраль II атна	2.1. Йорт кошлары, Р.Батулланың «Елак этәч»әсәрен уку 2.2. Без уйныйбыз
Ватанны саклаучылар көне	
Февраль III атна	3.1. Зур гаилә, безнең әтиләр һәм абыйлар 3.2. Бабайга кунакка барабыз

Февраль IV атна	4.1. Ватанны саклаучылар көне, очучылар 4.2. 3. Туфайлованың «Шофёр булам» шигырен уку
8 нче март	
Март I атна	1.1. Минем энием, кояш гомере телим мин, энием, сиңа! 1.2. Без энигә булышабыз
Март II атна	2.1. Әбигә кунакка барабыз 2.2. Мин энинен ярдәмчесе, Азат кунак чакыра
Кыргый хайваннар	
Март III атна	3.1. Урманда, аю белән куян 3.2. «Өч аю»әкиятте
Әкияттә кунакта	
Март IV атна	4.1. «Теремкәй» рус халык әкиятен сөйләү, кыргый хайваннар 4.2. «Төлке, куян һәм этәч» әкиятен сәхнәләштерү
Яз	
Апрель I атна	1.1. Урамда яз, яз житте 1.2. Яз жыры
Апрель II атна	2.1. «Кояш чык, чык, ...» 2.1. Язгы күренешләр, ак аю кунакка килгән
Апрель III атна	3.1. Кошлар 3.2. Х. Вахитның «Уңган сыерчык» шигырен уку Без уйныйбыз
Бәйрәмнәр	
Апрель IV атна	4.1. Бәйрәмгә барабыз 4.2. «Балалар бакчасында бәйрәм» дигән рәсем карау, «Урманда зур концерт» анимацион сюжет карау
Жәй	
Май I атна	1.1. Автобуста сәяхәт 1.2. Ж.Тәрҗемановның «Кикрикүк» шигырен уку, мультфильмда кунакта
Май II атна	2.1. М.Мазуновның «Кәжә»шигырен уку, «Кәжә һәм кәжә бәтиләре»рәсемен карау 2.2. Чәчәкләр – тормыш яме
Май III атна	3.1. Матур жәй кил безгә 3.3. Мин жәйне яратам, «Карга» эндәшен уку
Май IV атна	4.1. Саф һавада, экология сукмагы буенча сәяхәт 4.2. Без уйныйбыз
35 атна	70

2.2. Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) уртанчылар төркемендә (4-5 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен
комплекслы тематик план**

Үткәрү вакыты	Проект, шөгыль, эшчәнлектемалары
Мин - дөньяның бер кешесе, без балалар бакчасында	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу. Без балалар бакчасында 1.2. Минем дусларым(режим вакыты)

Сентябрь II атна	2.1. Минем туганнарым 2.2. Әкиятләр иленә сәяхәт <i>(режим вакыты)</i>
Сентябрь III атна	3.1. Әйдәгез, дуслашыйк 3.2. Безнең гаилә, әти, әни һәм мин <i>(режим вакыты)</i>
Сентябрь IV атна	4.1. Г. Тукай «Безнең гаилә» шигырен уку һәм ятлау 4.2. «Гаилә» рәсемен карау <i>(режим вакыты)</i>
Көз, көз күчтәнәчләре	
Октябрь I атна	1.1. Көз килде. «Көз»рәсемен карау (әйе, юк) 1.2. Жимешләр <i>(режим вакыты)</i>
Октябрь II атна	2.1. Әйдәгез уйныйбыз 2.2. Яшелчәләр, «Көз һәм балалар» жыры <i>(режим вакыты)</i>
Октябрь III атна	3.1. Әбинең күчтәнәчләре 3.2. Р. Батулла «Аю Әппәс» әкиятен сөйләү <i>(режим вакыты)</i>
Октябрь IV атна	4.1. «Шалкан» әкиятә 4.2. Анимацион сюжет «Шалкан әкиятә буенча» <i>(режим вакыты)</i>
Табын янында, татар халык ашлары (8)	
Ноябрь I атна	1.1. Ашамлыклар, ипи, сөт 1.2. Татар халык ашлары <i>(режим вакыты)</i>
Ноябрь II атна	2.1. Рәхмәт әйт 2.2. Без киbetкә барабыз, ашамлыклар алабыз <i>(режим вакыты)</i>
Ноябрь III атна	3.1. Кунак сыйлау 3.2. Аш бүлмәсе <i>(режим вакыты)</i>
Ноябрь IV атна	4.1. Табын янында 4.2. Дустыңны сыйла (зур, кечкенә) <i>(режим вакыты)</i>
Безнең уенчыклар	
Декабрь I атна	1.1. Курчак кунакка килгән, уенчыклар белән уйныйбыз 1.2. Безнең уенчыклар <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь II атна	2.1. Яңа уенчыклар, уенчыклар киbetе. 2.2. Әйдәгез уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь III атна	3.1. Алиянең дуслары безгә кунакка килгән 3.2. Уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь IV атна	4.1. Бездә бәйрәм, яңа ел килә 4.2. Минем яраткан уенчыкларым <i>(режим вакыты)</i>
Кыш	
Январь II атна	2.1. Жәнлекләр кышкы урманда 2.2. Күчтәнәчләр. Ә. Бариның «Кыш» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>
Январь III атна	3.1. Яңа уенчыклар, киbetкә сәяхәт 3.2. Алсуның туган көне <i>(режим вакыты)</i>
Январь IV атна	4.1. Уйныйбыз. А. Алиш «Куян кызы» 4.2. Хәйдәрнең «Керпе туны» әкиятен уку <i>(режим вакыты)</i>
Февраль I атна	1.1. Мияуга бүләк 1.2. Качышлы уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Ю	
Февраль II атна	2.1. Бүләкләр 2.2. Б. Рәхмәт «Су» шигырен уку, ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Февраль III атна	3.1. Уенчыклар юабыз, уенчыклар үпкәләгән 3.2. «Күңелле уеннар» <i>(режим вакыты)</i>
Ватанны саклаучылар	
Февраль IV атна	4.1. Безнең Армия. Саннар 4.2. Хәрби һөнәрләр (очучылар, солдатлар). К. Булатованың «Солдатлар» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>

Март I атна	1.1. Дуслар кунакка килгән, уйнарга чакыр 1.2. Иң яхшы әти <i>(режим вакыты)</i>
Яз, сигезенче март	
Март II атна	2.1. Кар Бабай язны эзли, яз бүләкләре 2.2. Уйныйбыз да, санийбыз да <i>(режим вакыты)</i>
Март III атна	3.1. Әнием турында сөйлим 3.2. З. Туфайлованың «Әни сүзе» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Март IV атна	4.1. З. Туфайлованың «Әни сүзе» шигырен ятлау 4.2. Нур Гайсинның «Яз килә» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>
Күчмә кошлар	
Апрель I атна	1.1. Бергәләп уйныйбыз. Күчмә кошлар 1.2. Б. Рәхмәтнең «Яз» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Халык жәүһәрләре	
Апрель II атна	2.1. Кунак чакырабыз 2.2. Кунак чакырабыз <i>(режим вакыты)</i>
Апрель житсә, исеменче жырына куша тургай	
Апрель III атна	3.1. Габдулла Тукайның «Кызыклы шәкерт» шигырен уку 3.2. Габдулла Тукайның «Гали белән кәжә» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Апрель IV атна	4.1. Без татарча сөйләшәбез 4.2. Без татарча сөйләшәбез <i>(режим вакыты)</i>
Йорт хайваннары	
Май I атна	1.1. Йорт хайваннары 1.2. К. Ушинскийның «Хайваннар бәхәсе» әсәрен уку <i>(режим вакыты)</i>
Май II атна	2.1. Бу өйдә кем яши? 2.2. Ягымлы сүзләр <i>(режим вакыты)</i>
Минем дусларым	
Май III атна	3.1. «Торна белән Төлке» әкиятен уку. Ж. Тәржемановның «Кикрикүк» шигырен уку 3.2. А. Алишның «Чукмар белән Тукмар» әкиятен буенча әңгәмә. Без театр уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Сабантуй бәйрәме	
Май IV атна	4.1. Сабантуйга әзерләнәбез, күңелле Сабантуй 4.2. Бездә Сабантуй бәйрәме <i>(режим вакыты)</i>
35 атна	70

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының «Минем өем» проекты буенча
уртанчылар төркемендә (4-5 яшь) тәрбияләнүче рус телле балаларга татар теле өйрәтү
өчен комплекслы тематик план**

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек?, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз).

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз).

Проектның эчтәлегенә түбәндәге темалардан тора:

- Гаилә;
- Ашамлыклар;

- Уенчыклар,
- Саннар.

Атна дэвамында егерме минутлык бер шөгылъ, режим вакытында бер уен эшчәнлегә оештырыла.

Үткәру вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Гаилә				
Сентябрь I атна 1.1	Танышу, минем гаиләм	эти, эни, исәнмесез сау булыгыз	- Исәнмесез. - Сау булыгыз! - Исәнме. - Бу кем? - Кыз, (малай). - Кем юк? - Малай, (кыз). - Син кем? - Мин Коля (Оля). - Мин малай (кыз, эти, эни) - Исәнме, эни (эти, кыз, малай, Мияу, Акбай). - Сау бул, эни (эти, кыз, малай). - Син кем? - Мин Коля (Оля). - Мин малай. - Мин песи. Мин Мияу. - Мин эт. Мин Акбай. - Кил монда. - Син Коля? - Әйе, Коля. - Синмалай (кыз)? - Әйе (юк). - Хәлләрничек? - Әйбәт. - Кем анда? - Мин песи. Мин Мияу. - Кил монда. - Мин эт. Мин Акбай. - Кил монда.	Аудиоязма №1-23 Экранда эш (дәфтәр буенча) №1-4 Анимационсюжетлар: 1. «Әйдәгез, дуслашыйк» 2. «Качышлыгыйныйбыз» 3. «Шалкан»
Сентябрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Малай, кыз	малай, кыз, бу кем? кем юк? исәнме		
Сентябрь II атна 2.1	Минем туганнарым	мин, эти, эни, кыз малай		
Сентябрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Әйдәгез, танышыйк	исәнме, мин (Оля, Саша), сау булыгыз, син кем? исәнмесез		
Октябрь III атна 3.1	Әби күчтәнәче	эт,песи, ипи,рәхмәт, мә		
Октябрь III атна 3.2 (режим вакыты)	Бабай күчтәнәче	әйе, юк, сау бул, мә, алма, рәхмәт		
Октябрь IV атна 4.1	Сөт, чәй	сөт,чәй, әби, бабай		
Сентябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Минем дуслар	хәлләр ничек? әйбәт, эт, песи, кем анда? кил монда		
Октябрь I атна 1.1	Әйе – юк	әйе, юк, сау бул		

Октябрь Iатна 1.2 (режим вакыты)	Кунак килгән	эби, бабай	- Эби? (эни, бабай, эби, кыз, малай). - Әйе. - Эни? (эти, бабай, эби, кыз, малай). - Юк. - Малай? - Юк, бабай. - Эби? - Әйе, эби. - Хәлләрничек? - Әйбәт.	
Октябрь IIатна 2.1	Әйдәгез уйныйбыз	эти, эни, кем юк?		
Октябрь IIатна 2.2 (режим вакыты)	Безнең кунаклар	хәлләр ничек? әйбәт		
Ашамлыклар				
Октябрь III атна 3.1	Эби күчтәнәче	ипи, алма, рәхмәт, мә	- Мә, ипи (алма). - Рәхмәт, эби.	Аудиоязма №24-39 Экранда эш (дәфтәр буенча) №5-10 Анимационсюжетлар: 1. «Тәмле» кибетендә» 2. «Азат кунак чакыра»
Октябрь III атна 3.2 (режим вакыты)	Бабай күчтәнәче	алма, рәхмәт, мә	- Мә, ипи (алма). - Рәхмәт, бабай.	
Октябрь IVатна 4.1	Сөт, чэй	сөт, чэй, мә, рәхмәт	- Коля, мә сөт (чэй). - Рәхмәт.	
Октябрь IVатна 4.2 (режим вакыты)	Дустыңны сыйла	мә, рәхмәт	- ..., мә сөт (чэй). - Рәхмәт.	
Ноябрь I атна 1.1	Рәхмәт әйт	мә, рәхмәт	- ..., мә сөт (чэй). - Рәхмәт.	
Ноябрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Песине сыйла	тәмле, кил монда, утыр	- Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля) - Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, чэй). Ипи (алма, сөт, чэй) тәмле (ме)? - Ипи (алма, сөт, чэй) тәмле. Рәхмәт.	
Ноябрь IIатна 2.1	Кунак сыйлау	аша, эч, утыр	- Мә, тәмле алма (ипи).	
Ноябрь IIатна 2.1	Кунак сыйлау	утыр	- Мә, тәмле алма (ипи).	
Ноябрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Кунакны ашат	аша, эч	- Мә, ипи (алма) аша. - Мә, сөт (чэй) эч.	

Ноябрь Шатна 3.1	Чэй табынында	аша, эч		
Уенчыклар				
Ноябрь III атна 3.2 (режим вакыты)	Уенчыклар	бир, туп, зур, кечкенә, бу нәрсә?	- Бу нәрсә? - Туп (курчак, куян, аю). - Нинди туп? - Зур (кечкенә) туп. - Курчак (туп, куян, аю) бир. - Мә, курчак (туп, куян, аю). - Ниндикурчак? - Матуркурчак. - Бунәрсә? - Аю (курчак, куян, туп). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенә, матур, әйбәт). - Аю (курчак, куян, туп)? - Әйе. - Курчак (аю, куян, туп)? - Юк. - Бунәрсә? - Аю (курчак, куян, туп). - Мә, аю (курчак, куян, туп). Уйна. - Коля, кил монда. Уйна. - Оля, кил монда. Уйна. - Аю (курчак, куян, туп) бир. - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур. - Аю (курчак, куян, туп) кечкенә.	Аудиоязма №40-53 Экранда эш (дәфтәр буенча) №11-13 Анимацион сюжетлар: 1. «Паркка сәяхәт» 2. «Уенчыклар үпкәләгән» 3. «Күңелле уеннар» 4. «Акбай һәм Мияу мажаралары»
Ноябрь IV атна 4.1	Зур, кечкенә	матур, курчак, зур, кечкенә, сикер		
Ноябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Күңел ачу кичәсе «Туган көн»	куян, аю, туп, песи, эт, машина, шар, сөт, ипи, алма, чэй		
Декабрь I атна 1.1	Курчак кунакка килгән	әйе, юк, матур, курчак		
Декабрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Уенчыклар кибете	уйна, курчак, туп, эт, пси, бир		
Декабрь II атна 2.1	Яңа уенчыклар	зур, кечкенә, куян, аю, нинди?		
Декабрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Без уйныйбыз	ю		
Декабрь III атна 3.1	Алиянең дуслары кунакка килгән	пычрак, чиста, матур, аю, курчак, туп, зу р, кечкенә, бир, куян		
Декабрь IV атна 4.1	Бездә бәйрәм	матур, аю, курчак, туп, зу р, кечкенә, бир, куян		
Декабрь IV атна 4.2 (режим	Чыршы бәйрәме	матур, аю, курчак, туп, зу р, кечкенә, бир, куян		

вакыты)			- Мә, зураюуйна (курчак, куян, туп). - Мә, кечкенәюуйна (курчак, куян, туп). - Аю (курчак, куян), кил монда. Аю ю (утыр, эч, аша). - Коля (Оля), аю (курчак, куян, туп) ю. - Туп (курчак, куян, аю) нинди? - Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). - Туп ю. - Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). - Ю, ю, ю - туп (курчак, аю, куян) ю.	
Январь II атна 2.1	Яңа уенчыклар	куян, аю, нинди?		
Январь II атна 2.2 (режим вакыты)	Уйныйбыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян		
Январь III атна 3.1	Уйныйбыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян		
Январь III атна 3.2 (режим вакыты)	Без уйнарга яратабыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян		
Январь IV атна 4.1	Мияуга бүләк	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян		
Январь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Уенчыклар кибете	хәлләр ничек?		
Февраль I атна 1.1	Бүләкләр	уйна		
Февраль I атна 1.2 (режим вакыты)	Әйдә уйныйк	уйна		
Февраль II атна 2.1	Уйна	бир		
Февраль II атна 2.2 (режим вакыты)	Күңелле уеннар	туп, курчак		
Февраль III атна 3.1	Уенчыклар юабыз	пычрак, чиста, ю		
Февраль III атна	Уенчыкны ю	ю		

3.2 (режим вакыты)				
Февраль IVатна 4.1	Дуслар кунакка килгән. Уйнарга чакыр	туп, курчак		
Февраль IVатна 4.2 (режим вакыты)	Оляның уенчыклар ы пычранган. Оляга ярдәм ит	песи		
Саннар – 6 сәгать (49-54)				
Март Iатна 1.1	Саннар	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?	- Ничә? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. - Ничәмалай? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. - Ничәкыз? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. - Өч? - Юк. - Ике? - Әйе. - Ничәаю (туп, курчак, куян)? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	Аудиоязма №54-60 Экранда эш (дәфтәр буенча) №14 Анимационсюжетлар: 1. «Уйный- уйныйсанийбыз»
Март Iатна 1.2 (режим вакыты)	Саннар	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		
Март II атна 2.1	Уйныйбыз да санийбыз да	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		
Март II атна 2.2 (режим вакыты)	Уенчыклар	Сүзлек: бер, ике, өч, дүрт, биш, зур, кечкенә, матур, чиста, ничә?		
Март III атна 3.1	Ничә уенчык?	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		
Март III атна 3.2 (режим вакыты)	Уйный - уйный санийбыз	бер, ике, өч, дүрт, биш		
Кабатлау				
Март IVатна 4.1	Бергәләп уйныйбыз	бабай, әби, әти, эни, кыз, малай		Аудиоязма №61-64 Экранда эш (дәфтәр буенча) №16-17 Анимацион сюжет «Күңелле ял итәбез»
Март IVатна 4.2 (режим вакыты)	Бергәләп уйныйбыз	бабай, әби, әти, эни, кыз, малай		

Апрель I атна 1.1	Кунак чакырабыз	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чэй, алма, тәмле		
Апрель I атна 1.2 (режим вакыты)	Күңелле ял итәбез	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чэй, алма, тәмле		
Апрель II атна 2.1	Без татарча сөйләшәбе з	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, аю, куян		
Апрель II атна 2.2 (режим вакыты)	Без татарча сөйләшәбе з	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, эт, песи, куян, аю, 1, 2,3,4, 5		
Апрель III атна 3.1	Бу өйдә кем яши?	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, 1, 2,3,4, 5		
Апрель III атна 3.2 (режим вакыты)	Уенчыклар илендә	эт, PESИ, куян, аю, машина, туп, курчак		
Апрель IV атна 4.1	Ягымлы сүзләр	исәнме- исәнмесез, сау бул-сау булыгыз, рәхмәт		
Апрель IV атна 4.2 (режим вакыты)	Боерыкны аңлау	кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна		
Май I атна 1.1	Кунаклар чакырабыз	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чэй, алма, тәмле		
Май I атна 1.2 (режим вакыты)	Күңелле ял итәбез	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чэй, алма, тәмле		
Май II атна 2.1	Без театр уйныйбыз	бабай, эби, эти, эни, кыз, малай, өй		

Май II атна 2.2 (режим вакыты)	Кызыклы уеннар	үткән материалны ныгыту		
Май III атна 3.1	Минем дуслар	үткән материалны ныгыту		
Май III атна 3.2 (режим вакыты)	Минем дусларым	үткән материалны ныгыту		
Май IV атна 4.1	Бездә сабантуй	үткән материалны ныгыту		
Май IV атна 4.2 (режим вакыты)	Хуш киләсең, Сабантуй!	үткән материалны ныгыту		

2.3. Зурлар төркеме (5-6 яшь)

«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) зурлар төркемендә (5-6 яшь) тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен комплекслы - тематик план

Үткәрү вакыты	Проект, шөгыль, эшчәнлектемалары
Яхшы сүз-жан азыгы	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу 1.2. Ягымлы сүзләр 1.3. Кабатлау (режим вакыты)
А.Алиш ижаты	
Сентябрь II атна	2.1. А. Алиш - балалар язучысы 2.2. А. Алиш «Каз белән аккош» 2.3. «Шалкан» әкият (режим вакыты)
Хуш киләсең, ямьле көз	
Сентябрь III атна	3.1. Жәйләр үтте, көзләр житте 3.2. Көзгә табигать 3.3. «Шалкан» әкият (режим вакыты)
Көз күчтәнәчләре	
Сентябрь IV атна	4.1. Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт 4.2. Сыйлыйбыз 4.3. Баллы кишер (режим вакыты)
Октябрь I атна	1.1. Түтәлләрдә үсте яшелчә 1.2. Бар матур бакча 1.3. Яшелчәләр кибете (режим вакыты)
Мин яратам сине, Татарстан	

Октябрь II атна	2.1. Мин яратам сине, Татарстан 2.2. Туган жирем - Татарстан 2.3. Уйный-уйный эшлибез <i>(режим вакыты)</i>
Октябрь III атна	3.1. Гүзэл туган ягыбыз 3.2. Туган ил кайдан башлана? 3.3. Төсле туплар <i>(режим вакыты)</i>
Төсләр дөньясы	
Октябрь IV атна	4.1. Төсләр 4.2. Төсләр дөньясы 4.3. Юл мажаралары <i>(режим вакыты)</i>
Кем эшләми, шул ашамый	
Ноябрь I атна	1.1. Яшелчә салаты 1.2. Яшелчәләр юабыз 1.3. Уңыш бәйрәме <i>(режим вакыты)</i>
Жиләк-жимешләр	
Ноябрь II атна	2.1. Жимешләр 2.2. Уйныйбыз да, жырлыйбыз да 2.3. Кем эшләми, шул ашамый <i>(режим вакыты)</i>
Минем гаиләм	
Ноябрь III атна	3.1. Безнең гаилә 3.2. Әби, бабайларны хөрмәтлик» 3.3. Яшелчәләр кибете» <i>(режим вакыты)</i>
Табын янында	
Ноябрь IV атна	4.1. Савыт-саба кибетенә сәяхәт 4.2. Савыт-саба 4.3. Ашханә <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь I атна	1.1. Курчак Алиягә булыш 1.2. Чәй табыны 1.3. Кибеттә <i>(режим вакыты)</i>
Киёмнәр дә безне бизиләр	
Декабрь II атна	2.1. Киём кешене бизи 2.2. «Киём-салым» кибетенә сәяхәт 2.3. Кунак килде <i>(режим вакыты)</i>
Салкын кыш, кышкы уеннар	
Декабрь III атна	3.1. Салкын кыш 3.2. Кышкы уеннар 3.3. Өстәл театры «Кем нәрсә ярата» <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь IV атна	4.1. Без суыктан курыкмыйбыз 4.2. Кыш 4.3. Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?» <i>(режим вакыты)</i>
Январь II атна	2.1. Кышкы уеннар 2.2. Ел фасыллары 2.3. Кем нәрсә ярата? <i>(режим вакыты)</i>
Кунак булсаң-тыйнак бул	
Январь III атна	3.1. Без ашыйбыз 3.2. Мин кунак яратам 3.3. Кем нәрсә ярата? <i>(режим вакыты)</i>
Киёмнәр	
Январь IV атна	4.1. Киенергә ярдәм ит 4.2. Милли киёмнәр 4.3. Курчак Алиягә ярдәм ит <i>(режим вакыты)</i>

Февраль I атна	1.1. Киёмнәр дә безне бизиләр 1.2. Киёмнәр дөнъясы 1.3. «Өч аю» (режим вакыты)
Йорт жиһазлары	
Февраль II атна	2.1. Матур әдәбият белән таныштыру 2.2. Өстәл театры «Өч аю» 2.3. Чисталыкта матурлык (режим вакыты)
Муса Жәлил безнең күнелләрдә	
Февраль III атна	3.1. Муса Жәлил безнең күнелләрдә 3.2. Батырлыкта - матурлык 3.3. Киёмнәр кибете (режим вакыты)
Кояш гомере теләм мин, әнием, сиңа	
Февраль IV атна	4.1. Без әни белән кибеткә бардык 4.2. Әниләр бәйрәме 4.3. Без киенәбез (режим вакыты)
Март I атна	1.1. Әни кирәк» 1.2. Әниемнең тәмле ашлары 1.3. Курчакка булышабыз (режим вакыты)
Без язны яратабыз	
Март II атна	2.1. Яз килә 2.2. Яз килә, яз! 2.3. Кибеттә (режим вакыты)
Март III атна	3.1. Татар халык ижаты аша язны тасвирлау 3.2. «Нәүрүз» – яз бәйрәме 3.3. Ягымлы сүзләр (режим вакыты)
Безнең канатлы дусларыбыз	
Март IV атна	4.1. Күчмә кошлар 4.2. Кошлар 4.3. Күнелле уенчылар (режим вакыты)
Габдулла Тукай ижаты	
Апрель I атна	1.1. Габдулла Тукай 1.2. Г. Тукайның «Кызыклы шәкерт» шигырен уку. Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнарда өзекләр карау 1.3. «Маша һәм өч аю» (режим вакыты)
Апрель II атна	2.1. Г. Тукай «Безнең гаилә», «Гаилә» рәсемен карау 2.2. Г. Тукай «Бала белән күбәләк» 2.3. «Киёмнәр нигә югалган» (режим вакыты)
Чисталыкта-матурлык	
Апрель III атна	3.1. Саулык-зур байлык 3.2. Шигырь уку. Ә. Ерикәй «Чисталык сөябез» 3.3. Уенчылар иленә сәяхәт (режим вакыты)
Жинү алып килде май	
Апрель IV атна	4.1. Сугыш ветераннары белән очрашу 4.2. Курчакның туган көне 4.3. (режим вакыты)
Кунак көтәбез	
Май I атна	1.1. Винни-пух кунакка бара 1.2. Чебурашка 1.3. Син нәрсә яратасың? (режим вакыты)
Хәрәкәттә-бәрәкәт	

Май II атна	2.1. Минем яраткан спорт төре, шигырь уку. В. Хәйруллина «Туплар» 2.2. Кем нәрсә ярата? 2.3. Арыслан баласы һәм ташбака ничек жыр жырлаган, яраткан мультфильмнар <i>(режим вакыты)</i>
Чәчәкле жәй	
Май III атна	3.1. Чәчәкләр-тормыш яме 3.2. Чәчәкле жәй 3.3. Театр уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Күңелле сабантуй	
Май IV атна	4.1. Күңелле Сабантуй уеннары 4.2. Сабан туена әзерлек 4.3. Бүген бездә сабантуй <i>(режим вакыты)</i>
35 атна	105

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының, «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча
зурлар төркемдә (5-6 яшь) тәрбияләнүче рус телле балаларга татар теле өйрәтү өчен
комплекслы тематик план**

Актив сүзләр: кишер, нинди?, баллы, ничә?, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк?, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйләм үрнәкләре:бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар?, күп (7 сүз).

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- Яшелчәләр;
- Ашамлыklar;
- Савыт-саба;
- Киёмнәр;
- Шәхси гигиена;
- Өй җиһазлары;
- Бәйрәм «Туган көн»;
- Бәйрәм «Сабан туй»;

Уртанчылар төркемдәге темалар (гаилә, ашамлыklar, уенчыklar, саннар) ел дәвамында кабатлана.

Атнага егерме бишәр минутлык ике шөгыл, режим вакытында бер уен эшчәнлегә оештырыла.

Үткәрү вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Кабатлау				
Сентябрь I атна 1.1	Минем өем	эти, эни, кыз, малай, әби, бабай, кил монда	«Минем өем» проекты буенча	Аудиоязма №1 Экранда эш (дәфтәр буенча) №1 Анимацион сюжет: 1. «Шалкан»
Яшелчәләр				
Сентябрь I атна 1.2	Шалкан әкиятә	шалкан, эти, эни, кыз, эт, малай, песи, әби, бабай		Аудиоязма №2-24 Экранда эш (дәфтәр

Сентябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Шалкан экиятэ	эби, бабай, эти, эни, кыз, малай, эт, песи, шалкан.	- Бу нәрсә? - Кишер. - Мә, кишер. - Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? - Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Рәхмәт. - Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. - Мә кишер (алма), аша. Баллы? - Әйе, баллы. Рәхмәт. - Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. - Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр).	буенча) №2-6 Анимацион сюжетлар: 1. «Баллы кишер» 2. «Уйный-уйный эшлибез» 3. «Юл мажаралары» 4. «Кем эшләми, шул ашамый»
Сентябрь II атна 2.1	Кишер үстерәбез	кишер, нинди?		
Сентябрь II атна 2.2	Баллы кишер	баллы, баллы кишер, баллы алма, зур кишер, тәмле кишер		
Сентябрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Баллы кишер	баллы, баллы кишер, баллы алма, зур кишер, тәмле кишер		
Сентябрь III атна 3.1	Куян күчтәнәче	баллы		
Сентябрь III атна 3.2	Бар матур бакча	баллы (тәмле) кишер, баллы алма, зур кишер		
Сентябрь III атна 3.3 (режим вакыты)	Бар матур бакча	баллы (тәмле) кишер, баллы алма, зур кишер		
Сентябрь IV атна 4.1	Серле кәрзин	ничә? сана		
Сентябрь IV атна 4.2	Бар матур бакча	баллы кишер, зур, тәмле кишер, бәрәңге, суган, кыяр		
Сентябрь IV атна 4.3 (режим вакыты)	Бар матур бакча	баллы кишер, зур, тәмле кишер, бәрәңге, суган, кыяр		
Октябрь I атна 1.1	Серле янчык	кызыл, сары, яшел, суган, бәрәңге, 1-10 га кадәр санау		

Октябрь I атна 1.2	Яшелчэләр кибете	нәрсә кирәк? кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге	- Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. - Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). - Рәхмәт. - Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. - Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). - Сау бул, Коля. - Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? - Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). - Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак. - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? - Кирәк. - Коля, нәрсә кирәк? - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр. - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. - Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю. - Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа. - Бу туп.	
Октябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Яшелчэләр кибете	ю юа, кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге		
Октябрь II атна 2.1	Серле кәрзин	кыяр		
Октябрь II атна 2.2	Уйный- уйный эшлибез!	кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге, кишер		
Октябрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Уйный- уйный эшлибез!	кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге, кишер		
Октябрь III атна 3.1	Без хезмәт яратабыз!	кәбестә, нинди?		
Октябрь Шатна 3.2	Төсле туплар	кызыл, сары, сикер, туп		Аудиоязма № 2-24 ИКТ уен (эш дәфтәре буенча) № 2-6 Анимацион сюжетлар: 1. «Баллы кишер» 2. «Уйный-уйный эшлибез» 3. «Юл мажаралары» 4. «Кем эшләми, шул ашамый»
Октябрь Шатна 3.3 (режим вакыты)	Төсле туплар	кызыл, сары, сикер, туп		
Октябрь IV атна 4.1	Төсләр дөнъясы	кызыл, сары, сикер, туп		
Октябрь IV атна 4.2	Юл мажаралар ы	кызыл, сары, сикер, яшел		
Октябрь IV атна 4.3 (режим вакыты)	Юл мажаралар ы	кызыл, сары, сикер, яшел		
Ноябрь I атна 1.1	Төсләр дөнъясы	яшел		
Ноябрь I атна 1.2	Уңыш бәйрәме	нәрсә бар? нәрсә кирәк?		

Ноябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Уңыш бәйрәме	нәрсә бар? нәрсә кирәк?	- Туп (алма) нинди? - Туп (алма) сары (кызыл, яшел) - Нинди туп (алма) юк?	
Ноябрь II атна 2.1	Яшелчә салаты	кирәк, нәрсә кирәк? нинди?	- Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк.	
Ноябрь Патна 2.2	Кем эшләми, шул ашамый	нәрсә бар? нәрсә кирәк?	- Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? - Кирәк. - Коля, нәрсә кирәк?	
Ноябрь Патна 2.3 (режим вакыты)	Кем эшләми, шул ашамый	нәрсә бар? нәрсә кирәк?	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	
Ноябрь III атна 3.1	Яшелчә ю!	юа, су	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак.	
Ноябрь Шатна 3.2	Яшелчәләр кибете	нәрсә кирәк? нинди? ничә?	- Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.	
Ноябрь Шатна 3.3 (режим вакыты)	Яшелчәләр кибете	нәрсә кирәк? нинди? ничә?	- Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа. - Коля, нәрсә кирәк?	
Ноябрь IV атна 4.1	Уйныйбыз да, жырлыйбы з да!	нәрсә бар?	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр. - Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. - Мә кишер (алма), аша.	

			Баллы? - Өйе, баллы. Рэхмэт. - Бу туп. - Туп (алма) нинди? - Туп (алма) сары (кызыл, яшел) - Нинди туп (алма) юк? - Кызыл (сары, яшел) туп	
		Ашамлыктар		
Ноябрь IVатна 4.2	Ашханэ	аш, ботка, аша, эч	тэмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй)	Аудиоязма №25-29 Экранда эш (дэфтэр буенча) №7, 8 Анимацион сюжетлар: «Аш бүлмәсе»
Ноябрь IVатна 4.2 (режим вақыты)	Ашханэ	аш, ботка, аша, эч	- Нәрсә кирәк? - Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. - Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)?	
Декабрь I атна 1.1	Ашамлыктар	аш, ботка	- Тэмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)?	
Декабрь Iатна 1.2	Кибеттә	саннар, төсләр, яшелчәләр, ашамлыктар	- Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч).	
Декабрь Iатна 1.3 (режим вақыты)	Кибеттә	саннар, төсләр, яшелчәләр, ашамлыктар	- Рэхмэт. Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тэмле.	
Декабрь II атна 2.1	Аю кунакка килгән	аш, ботка, сөт, чэй, ипи, тэмле, баллы		
Декабрь IIатна 2.2	Кунак килгән	саннар, төсләр, яшелчәләр, уенчыктар		
Декабрь IIатна 2.3 (режим вақыты)	Кунак килгән	саннар, төсләр, яшелчәләр, уенчыктар		
Декабрь III атна 3.1	Кем нәрсә ярата?	яратам	- Мин алма (ипи, сөт, чэй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам.	Аудиоязма № 50-60 ИКТ уен (эш дэфтәре буенча) № 16-19 Анимацион сюжетлар: 1. «Туган көн» 2. «Кем нәрсә ярата?»
Декабрь IIIатна 3.2	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	яратам	- Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам.	
Декабрь IIIатна 3.3 (режим вақыты)	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	яратам	- Мин курчак(ны) (аю(ны), пәси(не), эт(не), куян(ны) яратам.	

вакыты)				
Декабрь IVатна 4.1				
Декабрь IVатна 4.2				
Декабрь IVатна 4.3 (режим вакыты)				
Савыт-саба				
Гыйнвар II атна 2.1	Туган көн	кашык, тэлинкә	- Кашык (тэлинкә, чынаяк) бир. - Нинди кашык (тэлинкә, чынаяк)? - Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). - Ничә кашык (тэлинкә, чынаяк)? - (1-10 га) кашык (тэлинкә, чынаяк). - Мә, (1-10) кашык(тэлинкә, чынаяк). - Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тэлинкә, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Экранда эш (дәфтәр буенча) №9, 10 Анимацион сюжетлар: 1. «Өч аю» 2. «Чисталыкта - матурлык»
Гыйнвар Патна 2.2	Курчак Алиягә булыш!	тэлинкә, кашык		
Гыйнвар Патна 2.3 (режим вакыты)	Курчак Алиягә булыш!	тэлинкә, кашык		
Гыйнвар III атна 3.1	Чэй табыны эзерлибез	чынаяк		
Гыйнвар Шатна 3.2	Өч аю	тэлинкә, кашык, чынаяк		
Гыйнвар Шатна 3.3 (режим вакыты)	Өч аю	тэлинкә, кашык, чынаяк		
Гыйнвар IV атна 4.1	Төсле чынаяклар	зәңгәр		
Гыйнвар IVатна 4.2	Чисталыкта - матурлык	зәңгәр		
Гыйнвар IVатна 4.3 (режим вакыты)	Чисталыкта - матурлык	зәңгәр		
	Киёмнәр			

Февраль I атна 1.1	Туган көнгә яңа киёмнәр	күлмәк	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар). чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. - Оля, күлмәк (чалбар) бир. - Нинди күлмәк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). - Ничә күлмәк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмәк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). - Оля, чалбар (күлмәк) бир. - Мә, чалбар (күлмәк). - Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал).	Аудиоязма №38-43 Экранда эш (дәфтәр буенча) №11, 12 Анимацион сюжетлар: 1. «Киёмнәр кибетендә» 2. «Шаян уенчыклар»
Февраль I атна 1.2	Киёмнәр кибете	күлмәк, чалбар ки, сал		
Февраль I атна 1.3 (режим вакыты)	Киёмнәр кибете	күлмәк, чалбар ки, сал		
Февраль II атна 2.1	Курчакны киендер	чалбар		
Февраль II атна 2.2	Без киенәбез	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль II атна 2.3	Без киенәбез	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль III атна 3.1	Киенергә ярдәм ит	ки		
Февраль III атна 3.2	Курчакларга булышабыз	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль III атна 3.3 (режим вакыты)	Курчакларга булышабыз	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль IV атна 4.1	Алияйоклар гажыена	сал, йокла		
Февраль IV атна 4.2	Кибеттә	күлмәк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк?		
Февраль IV атна 4.3 (режим вакыты)	Кибеттә	күлмәк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк?		
Шәхси гигиена				
Март I атна 1.1	Хәерле көн	бит, кул, хәерле көн	- Хәерле көн. - Мә су, бит (кул) ю.	Аудиоязма № 43, 44- 48 Экранда эш (дәфтәр буенча) №13, 14
Март I атна 1.2	Ягымлы сүзләр	өйрәнгән лексиканы ныгыту	- Бит (кул) чиста. - Бит (кул) чиста.	

Март I атна 1.3 (режим вакыты)	Ягымлы сүзләр	өйрэнгән лексиканы ныгыту	- Әйе, бит (кул) чиста.	Анимацион сюжет: 1. «Ни өчен киёмнәр югалган?»
Март II атна 2.1	Курчак белән уйныйбыз	күлмәк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар).	
Март Патна 2.2	Шаян уенчыктар	өйрэнгән лексиканы ныгыту	чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар).	
Март Патна 2.3 (режим вакыты)	Шаян уенчыктар	өйрэнгән лексиканы ныгыту	күлмәк (чалбар) юк. - Оля, күлмәк (чалбар) бир. - Нинди күлмәк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). - Ничә күлмәк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмәк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). - Оля, чалбар (күлмәк) бир. - Мә, чалбар (күлмәк). - Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал).	
Өй җиһазлары				
Март III атна 3.1	Өстәл театры «Өч аю»	өстәл, урындык, карават	- Зур (кечкенә) урындык (өстәл, карават). - Зур аю, мә зур карават (өстәл, урындык). - Кечкенә аю, мә кечкенә карават (өстәл, урындык).	Аудиоязма № 49 Экранда эш (дәфтәр буенча) №15
Март III атна 3.2	Маша һәм өч аю	лексиканы ныгыту		Анимацион сюжет: 1. «Маша һәм өч аю»
Март III атна 3.3 (режим вакыты)	Маша һәм өч аю	лексиканы ныгыту	- Нәрсә кирәк? - Карават (өстәл, урындык) кирәк. - Нинди карават?	
Март IV атна 4.1	Кибеттә	өйрэнгән лексиканы ныгыту	- Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) карават.	
Март IV атна 4.2	Ни өчен киёмнәр югалган?»	лексиканы ныгыту	- Мә, зур карават. - Рәхмәт. яшел (кызыл, сары,	

Март IV атна 4.3 (режим вакыты)	Ни өчен киемнәр югалган?»	лексиканы ныгыту	зәңгәр) күлмәк (чалбар). чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. - Оля, күлмәк (чалбар) бир. - Нинди күлмәк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). - Ничә күлмәк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмәк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). - Оля, чалбар (күлмәк) бир. - Мә, чалбар (күлмәк). - Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал).	
Апрель I атна 1.1	Уйнарга яратабыз	яратам	- Мин алма (ипи, сөт, чэй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам.	Аудиоязма №50-60 Экранда эш (дәфтәр буенча) №16-19 Анимацион сюжетлар: 1. «Туган көн» 2. «Кем нәрсә ярата?»
Апрель I атна 1.2	Уенчыклар иленә сәяхәт	лексиканы ныгыту, курчак, песи, эт, туп, машина, аю, куян	- Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам.	
Апрель I атна 1.3 (режим вакыты)	Уенчыклар иленә сәяхәт	лексиканы ныгыту, курчак, песи, эт, туп, машина, аю, куян	- Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам.	
Апрель II атна 2.1	Уйный- уйный үсәбез	нәрсә бар? бар	- Нәрсә бар? - Туп (курчак) бар. - Нәрсә юк? - Туп (курчак) юк.	
Апрель II атна 2.2	Курчакның туган көне	лексиканы ныгыту	Бар, юк сүзләрен кулланып «Гаилә», «Яшелчә», «Уенчыклар» темаларын кабатлау.	
Апрель II атна 2.3 (режим вакыты)	Курчакның туган көне	лексиканы ныгыту	Диалогларны кабатлау. «Кибетле» уеннары.	
Апрель III атна 3.1	Нәрсә бар?	лексиканы ныгыту	- Нәрсә бар? - Туп (курчак) бар. - Нәрсә юк? - Туп (курчак) юк.	
Апрель III атна	Син нәрсә яратасың?	лексиканы ныгыту	«Бар», «Юк» сүзләрен кулланып «Гаилә», «Яшелчә»«Уенчыклар» темаларын кабатлау.	

3.2			Диалогларны кабатлау. «Кибет» уеннары.	
Апрель III атна 3.3 (режим вакыты)	Син нәрсә яратасың?	лексиканы ныгыту		
Апрель IV атна 4.1	«Бар, юк»	бар, юк, нәрсә бар?		
Апрель IV атна 4.2	Кем нәрсә ярата?	лексиканы ныгыту		
Апрель IV атна 4.3 (режим вакыты)	Кем нәрсә ярата?	лексиканы ныгыту		
Бэйрэм «Сабантуй»				
Май II атна 2.1	Сабантуйга эзерләнәбез!	мә, рэхмәт, чэк- чэк, конфет, сок, ипи, сөт, чэй	Ел дәвамында өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәге кулланыла. «Гаилә», «Яшелчә», «Уенчыклар» темаларын кабатлау. «Кибетле» уеннары.	Аудиоязма №61-63 Анимацион сюжетлар: 1. «Сабантуй бэйрәме»
Май II атна 2.2	Без театр уйныйбыз	лексиканы ныгыту		
Май II атна 2.3 (режим вакыты)	Без театр уйныйбыз	лексиканы ныгыту		
Май III атна 3.1	Күңелле Сабантуй уеннары	пассив сүзлек: йөгер, сикер, уйна, жырла, бие!		
Май III атна 3.2	Биибез дә, жырлыйбыз да	лексиканы ныгыту		
Май III атна 3.3 (режим вакыты)	Биибез дә, жырлыйбыз да	лексиканы ныгыту		
Май IV атна 4.1	Сабантуй бэйрәме	лексиканы ныгыту		
Май IV атна 4.2	Бездә Сабантуй	нәрсә? нинди? ничә? лексиканы ныгыту		

Май IV атна 4.3 (режим вакыты)	Бездә Сабантуй	Нәрсә? Нинди? Ничә? лексиканы ныгыту		
--	-------------------	---	--	--

2.4. Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) мәктәпкә эзерлек төркемендә (6-7 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен
комплекслы - тематик план**

Үткәру вакыты	Проект, шөгыль темалары
Әйдәгез, танышабыз!	
Сентябрь I атна	1.1. Әйдәгез, танышабыз 1.2. Тәмле сүз – жан азыгы 1.3. Әйдәгез, танышабыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Тату гаилә	
Сентябрь II атна	2.1. Минем өем 2.2. Тату гаилә 2.3. Мияу адашкан <i>(катнаш шөгыль)</i>
Абдулла Алиш ижаты	
Сентябрь III атна	3.1. А. Алиш ижаты белән танышу 3.2. А. Алиш «Серотмас үрдәк» әкиятен 3.3. Бу кем? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Алтын көз	
Сентябрь IV атна	4.1. Алтын көз 4.2. Көз җитте 4.3. Аю баласы дөнья белән таныша <i>(катнаш шөгыль)</i>
Көзгә байлык	
Октябрь I атна	1.1. Яшелчәләр 1.2. Яшелчәләр 1.3. Бу нәрсә? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Көз күчтәнәчләре	
Октябрь II атна	2.1. Жиләк - жимешләр 2.2. Көз күчтәнәчләре 2.3. «Батыр Мияу белән куркак куян» <i>(катнаш шөгыль)</i>
Икмәк – яшәү терәге	
Октябрь III атна	3.1. Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә 3.2. Кунак чакырдык 3.3. Дусларны сыйлыйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Ашамлыклар	
Октябрь IV атна	4.1. Ашамлыклар 4.2. Кунак көтәбез 4.3. Тату гаилә <i>(катнаш шөгыль)</i>
Савыт – саба	
Ноябрь I атна	1.1. Савыт - саба 1.2. Савыт - саба 1.3. Юмарт аю <i>(катнаш шөгыль)</i>
Өй җиһазлары	

Ноябрь II атна	2.1. Минем өем, өй жиһазлары 2.2. Минем өем, өй жиһазлары 2.3. Әйдәгез уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Милли киёмнәр	
Ноябрь III атна	3.1. Әбиемнең серле сандыгы 3.2. Киём кешене бизи 3.3. Кая барасың? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Минем туган жирем	
Ноябрь IV атна	4.1. Татарстан буйлап сәяхәт 4.2. Спорт бәйрәменә барабыз 4.3. Кафега барабыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Башкалам – Казан	
Декабрь I атна	1.1. Башкалам - Казан 1.2. Туган илем – туган өем 1.3. Бергәләп уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кыргый хайваннар	
Декабрь II атна	2.1. Кыргый хайваннар 2.2. Кыргый хайваннар 2.3. Бергәләп уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Ишек алдында	
Декабрь III атна	3.1. Йорт кошлары 3.2. Йорт хайваннары 3.3. Спорт бәйрәме <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кыш килде	
Декабрь IV атна	4.1. Кыш килде 4.2. Кыш 4.3. Көчлеләр, кыюлар, житезләр <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кышкы уеннар	
Январь II атна	2.1. Кышкы уеннар 2.2. Яңа ел бәйрәме 2.3. Көчлеләр, кыюлар, житезләр <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кыш. Кышкы уеннар	
Январь III атна	3.1. Кыш 3.2. Кышкы уеннар 3.3. М. Жәлил ижаты <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кышлаучы кошлар	
Январь IV атна	4.1. Кышлаучы кошлар 4.2. Кошлар кафесы. Кошларга ярдәм итик! 4.3. М. Жәлил ижаты <i>(катнаш шөгыль)</i>
Киёмнәр	
Февраль I атна	1.1. Киёмнәр 1.2. Кышкы киёмнәр 1.3. Дуслар спорт бәйрәмендә <i>(катнаш шөгыль)</i>
Муса Жәлил	
Февраль II атна	2.1. Муса Жәлил 2.2. Муса Жәлил әсәрләре 2.3. Безнең дуслар <i>(катнаш шөгыль)</i>
И туган тел, и матур тел...	
Февраль III атна	3.1. Бөтендөнья телләр көне 3.2. «И туган тел, и матур тел... » 3.3. Циркта <i>(катнаш шөгыль)</i>

Безнең шәһәр	
Февраль IV атна	4.1. Безнең шәһәр 4.2. Безнең шәһәр 4.3. Шаян кошлар (катнаш шөгылъ)
Ямьле яз	
Март I атна	1.1. Ямьле яз 1.2. Ямьле яз 1.3. Урманда зур концерт (катнаш эшчәнлек)
Әкияттә кунакта	
Март II атна	2.1. Әкияттә кунакта 2.2. «Хуш киләсең, Нәүрүз! » 2.3. Акбай туган көнгә жыена (катнаш шөгылъ)
Күчмә кошлар	
Март III атна	3.1. Күчмә кошлар 3.2. Күчмә кошлар 3.3. Туган көн (катнаш шөгылъ)
Белем иленә сәяхәт	
Март IV атна	4.1. Белем иленә сәяхәт 4.2. Уку бүлмәсе. Серле чәчәк 4.3. Урман китапханәсендә (катнаш шөгылъ)
Мәктәп	
Апрель I атна	1.1. Без мәктәпкә барабыз 1.2. Без мәктәпкә барабыз 1.3. Күңелле сәяхәт (катнаш шөгылъ)
Урман-безнең байлыгыбыз	
Апрель II атна	2.1. Урманда 2.2. Нәрсә ул «Кызыл китап?» 2.3. «Теремкәй» (катнаш шөгылъ)
Габдулла Тукай	
Апрель III атна	3.1. Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт 3.2. Без - Тукай оныклары 3.3. Уйныйбыз (катнаш шөгылъ)
Әкияттә кунакта	
Апрель IV атна	4.1. «Эш беткәч, уйнарга ярый» 4.2. «Алтын бөртекләр», «Агачлар да авырый» 4.3. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар (катнаш шөгылъ)
Белем иленә сәяхәт	
Май I атна	1.1. Могҗизалар кыры 1.2. Белем иленә сәяхәт 1.3. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар (катнаш шөгылъ)
Без уйнарга яратабыз	
Май II атна	2.1. Казанга спорт бәйрәменә барабыз 2.2. Без уйнарга яратабыз, сюжетлы - рольле уеннар 2.3. Мәктәпкә барабыз (катнаш шөгылъ)
Жиңү бәйрәме	
Май III атна	3.1. Алар безгә жиңү бүләк итте 3.2. Жиңү бәйрәме 3.3. Мәктәпкә барабыз (катнаш эшчәнлек)
Хуш бакчам, исәнме мәктәп!	

Май IV атна	4.1. Кабатлау, хуш бакчам, исәнме мәктәп 4.2. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар 4.3. Без әкиятләр яратабыз (<i>катнаш шөгыл</i>)
35 атна	105

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының, «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар»
проекты буенча мәктәпкә әзерлек төркемендә (6-7 яшь) тәрбияләнүче рус телле балаларга
татар теле өйрәтү өчен комплекслы тематик план**

Якынча 60 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, би, биим, ак, кара, жырла, жырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың? (пассив сүз).

Проектның эчтәлегә уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган.

Атнага утыз минутлык, өч шөгыл оештырыла, (бер шөгыл фронталь).

Үткәрү вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Сентябрь I атна 1.1	Әйдәгез танышабыз	син кем?		Аудиоязма №1 - 2
Сентябрь I атна 1.2	Син кем?	син кем?		
Сентябрь I атна 1.3 (катнаш шөгыл)	Әйдәгез танышабыз	син кем?		
Сентябрь II атна 2.1	Хәерле көн.	хәерле көн	Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, эни (эти, бабай, әби).	Аудиоязма №3 - 5 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №1 Мультфильм: «Мияу адашкан»
Сентябрь II атна 2.2	Ягымлы сүзләр	хәерле көн		
Сентябрь II атна 2.3 (катнаш шөгыл)	Мияу адашкан. Ягымлы сүзләр	хәерле көн		
Сентябрь III атна 3.1	Син кем?	тычкан		Аудиоязма №6 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №2
Сентябрь	«Шалкан»	бу кем?		Аудиоязма №7 - 8

III атна 3.2	экиятен сэхнэлэш терү			Экранда эш (Дэфтэр буенча) №3
Сентябрь III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Бу кем?	бу кем?		Мультфильм:»Аю баласы дөнья белән таныша»
Сентябрь IV атна 4.1	Бу нәрсә?	бу нәрсә?		Аудиоязма №9 - 10 Экранда эш (Дэфтэр буенча) №4
Сентябрь IV атна 4.2	Кем нишли?	нишли? йоклый, утыра	-Песи нишли? -Песи йоклый.	Аудиоязма №12 Экранда эш (Дэфтэр буенча) №5 Аудиоязма №13 - 14
Сентябрь IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Аю баласы дөнья белән таныша	нишли? утыра йоклый	-Әни нишли? -Әни утыра.	
Октябрь I атна 1.1	Кем нишли?	нишли? йоклый, утыра.	-Коля нишли? -Коля ашый (эчә).	
Октябрь I атна 1.2	Яшелчәлә р. Нәрсә, нинди, ничә?Кем нишли?	нишли? йоклый, утыра, йоклый	Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	
Октябрь I атна 1.3 (катнаш шөгыль)	Бу нәрсә?	бу нәрсә?	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	
Октябрь II атна 2.1	Дусларны сыйлыйб ыз	ашый, эчә		
Октябрь II атна 2.2	Без кунак яратабыз. Сыйлану	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Батыр Мияу белән Куркак куян	бу нәрсә? нишли? йоклый, утыра		
Октябрь III атна 3.1	Нишлисе ң?	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь III атна 3.2	Нишлисе ң?	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь III атна	Дусларны сыйлыйб	ашый, эчә		

3.3 (катнаш шөгылъ)	ыз			
Октябрь IV атна 4.1	Әйдәгез, уйныйбыз	уйный, уйныйм		
Октябрь IV атна 4.2	Без кунак яратабыз. Сыйлану	нишлисең? эчәм, ашыйм		
октябрь IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Тату гаилә	ашый, эчә, нишлисең? ашыйм, эчәм		
Ноябрь I атна 1.1	Кунак килде	утырам		
Ноябрь I атна 1.2	Дусларым белән сыйланаб ыз	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Юмарт аю	уйный, уйныйм		
Ноябрь II атна 2.1	Дусларым белән сыйланаб ыз	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь II атна 2.2	Кафеда	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Әйдәгез уйныйбыз	уйный, уйныйм		
Ноябрь III атна 3.1	Кафега барабыз	барам, кая барасың?	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Мультфильм: «Кафега барабыз» Экранда эш (Дәфтәр буенча) №7
Ноябрь III атна 3.2	Без кафеда	барам, кая барасың? син нишлисең?		
Ноябрь III атна 3.3 (катнаш шөгылъ)	Кая барасың?	барам, кая барасың?		
Ноябрь IV атна	Кафеда сыйланаб	син нишлисең?		

4.1	ыз			
Ноябрь IVатна 4.2	Әниемнен туган көне	ашый, эчә, ашыйм, эчәм, утыр		
Ноябрь IVатна 4.3 (катнаш шөгыль)	Кафега барабыз	барам, кая барасың? син нишлисең?		
Декабрь I атна 1.1	Бәйрәм	сикер, сикерәм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп. Куян сикерә (йөгерә). Туп сикерә. Песи сикерә (йөгерә). Төлке сикерә (йөгерә). -Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерәм. Мин чәк-чәк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм.	Аудиоязма №21-23 Мультфильм: «Урманда күнелле уеннар» Аудиоязма №24 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №8 Аудиоязма №25-28 Мультфильм: «Көчлеләр, кыюлар, житезләр» Аудиоязма №29-30 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №9 Мультфильм: «Жәнлекләр спорт бәйрәмендә»
Декабрь Iатна 1.2	Күнелле бәйрәм	сикер, сикерәм		
Декабрь Iатна 1.3 (катнаш шөгыль)	Бергәләп уйныйбыз	сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь II атна 2.1	Күнелле уеннар	сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь IIатна 2.2	Уйныйбы з	сикерә, йөгерә, төлке син нишлисең?		
Декабрь IIатна 2.3 (катнаш шөгыль)	Бергәләп уйныйбыз	сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь III атна 3.1	Спорт бәйрәмен ә эзерләнәб ез	йөгер-йөгерәм		
Декабрь IIIатна 3.2	Спорт бәйрәмен дә	йөгер-йөгерәм		
Декабрь IIIатна 3.3 (катнаш шөгыль)	Спорт бәйрәме	барам, кая барасың?		
Декабрь IV атна 4.1	Бәйрәмгә барабыз	чәк-чәк, өчпочмак		
Декабрь IVатна 4.2	Мин барам	Барам, кая барасың? Нишлисең?		
Декабрь	Көчлеләр,	йөгер, йөгерәм,		

IVатна 4.3 (катнаш шөгыль)	кыюлар, житезләр	чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар II атна 2.1	Бәйрәмгә барабыз	чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар Патна 2.2	Мин барам	Барам, кая барасың? Нишлисең?		
Гыйнвар Патна 2.3 (катнаш шөгыль)	Көчлеләр, кыюлар, житезләр	йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар III атна 3.1	Казанда спорт бәйрәме	сиңа ничә яшь?	Сиңа ничә яшь? -6 яшь	Аудиоязма №31-32
Гыйнвар IIIатна 3.2	Спорт бәйрәмен дә	яшь, сиңа ничә яшь?		
Гыйнвар IIIатна 3.3 (катнаш шөгыль)	Казанда спорт бәйрәме	яшь, сиңа ничә яшь?		
Гыйнвар IV атна 4.1	Уеннар эстафетас ы	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе	Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Аудиоязма №33-34 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №10 Мультфильм: «Циркта»
Гыйнвар IVатна 4.2	Эстафета да катнашаб ыз	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе		
Гыйнвар IVатна 4.3 (катнаш шөгыль)	Жәнлекләр спорт бәйрәмен дә	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе		
Февраль I атна 1.1	Безнең дуслар	тавык, этәч.	Этәч зур, матур Тавык кечкенә, матур -Син кем? -Мин үрдәк. Куян чана шуа. Мин чана шуам.	Аудиоязма №35 - 36 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №11 Аудиоязма №37 - 38 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №12 Мультфильм: «Шаян кошлар» Аудиоязма №39 - 40 Аудиоязма №41 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №13
Февраль Iатна 1.2	Үрдәк дусларын тапты	үрдәк		
Февраль Iатна 1.3 (катнаш шөгыль)	Безнең дуслар	тавык, этәч		
Февраль II атна	Акбай чана шуа	чана, шуа.		

2.1			-Аю, әйдә, бие!	Мультфильм: «Урманда зур концерт» Аудиоязма №42 - 44 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №14
Февраль Патна 2.2	Чана шуам	шуам		
Февраль Патна 2.3 (катнаш шөгыль)	Циркта	тавык, этәч, үрдәк		
Февраль III атна 3.1	Әйдә, бие!	бие, бии, әйдә.		
Февраль III атна 3.2	Без биибез	биим.		
Февраль III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Шаян кошлар	чана, шуа, шуам		
Февраль IV атна 4.1	Мияуның бүлмәсен бизибез»	ак, кара.		
Февраль IV атна 4.2	Туган көнгә бүләк әзерлибез	жырла, жырлыйм Мин бүре. Мин зур, матур, чиста. Әтәч зур, матур Тавык кечкенә, матур -Син кем? -Мин үрдәк. Куян чана шуа. Мин чана шуам. -Аю, әйдә, бие!		
Февраль IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Урманда зур концерт	бие, бии, әйдә, биим		
Март I атна 1.1	Мияуның туган көне	жырлайбыз, зур рәхмәт.	-Син нишлисең? -Мин жырлайым.	Мультфильм: «Мияуның туган көне» Аудиоязма №50
Март I атна	Туган көн табынынд	зур рәхмәт.		

1.2	а			Экранда эш (Дәфтәр буенча) №16
Март I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Акбай туган көнгә барырга эзерләнә	ак, кара,жырла, жырлыйм	жырлыйбыз зур рәхмәт	Аудиоязма №51 - 53 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №17
Март II атна 2.1	Күңелле сәяхәт	китап укый.	Кыз китап укый.	Мультфильм «Уйный- уйный укыйбыз»
Март II атна 2.2	Күңелле сәяхәт	рәсем ясыим. Сөйләм үрнәге: мәктәп	рәсем ясыим-алма ясыим мәктәп	Аудиоязма №61-63 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №19
Март II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Туган көн	жырлыйбыз, зур рәхмәт	-Кем укый. -Мин укыйм.	Мультфильм: «Урман мәктәбендә»
Март III атна 3.1	Күңелле сәяхәт	укыйм, кем укый		Аудиоязма №64
Март III атна 3.2	Күңелле сәяхәт	укыйм, кем укый		
Март III атна 3.3 (катнаш шөгылъ)	Урман китап ханәсендә	китап укый, рәсем ясыим, мәктәп		
Март IV атна 4.1	Мәктәптә	бик тәмле		
Март IV атна 4.2	Уку бүлмәсе	дәфтәр		
Март IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Күңелле сәяхәт	укыйм, кем укый?		
Апрель I атна 1.1	Өстәл театры «Теремкә й»	кем яши?	Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус.	Аудиоязма №65-66
Апрель I атна 1.2	«Теремкә й» әкиятен сәхнәләш терү	кем яши?		
Апрель I атна 1.3	«Теремкә й» әкиятен	кем яши?		

(катнаш шөгыль)	сэхнэлэш терү			
Апрель II атна 2.1	Өстэл театры «Кем нэрсэ ярата?»	Кем нэрсэ ярата? Яратам Хэерле көн	-Кэжэ кая? -Өнэ, кэжэ кэбестэ ашый. Кэжэ кэбестэ ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нэрсэ яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тэмле. -Мэ, кэжэ, ботка аша. -Юк, кэбестэ яратам. Кэбестэ тэмле.	Мультфильм: «Кем нэрсэ ярата?» Аудиоязма №67 - 71 Экранда эш (Дэфтэр буенча) №20
Апрель II атна 2.2	«Кем нэрсэ ярата?» экиятен сэхнэлэш терү	Кем нэрсэ ярата? Яратам Хэерле көн		
Апрель II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Уйныйбыз	Кем нэрсэ ярата? Яратам. Хэерле көн		
Апрель III атна 3.1	Белем иленэ сяхат	алдагы үткөн темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Апрель III атна 3.2	Могжизалар кыры	алдагы үткөн темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Могжизалар кыры	алдагы үткөн темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель IV атна 4.1	Могжизалар кыры	алдагы үткөн темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель IV атна 4.2	Без инде хэзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Апрель IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Без инде хэзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май	Уйныйбы	Алдагы үткөн		

II атна 1.1	з да, жырлайбыз да	темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май II атна 1.2	Тыңлагыз, тыңлагыз! Балалар сөйләшә	<i>Сүзлек:</i> өйрәнгән сүзләргә, сүзтезмәләргә сөйләмдә активлаштыру, үзлектән җавап бирергә өйрәтүгә дәвам итү. Ягымлы сүзләр – исәнмесез, сау булыгыз, зур рәхмәт, бик тәмлә Нишли? Уйный, бии, сикерә, йөгерә, ашый, жырлай, рәсем ясый, китап укый. Нишлисез? Уйныйм, биим, йөгерәм, ашыйм, жырлайым, рәсем ясыйм, китап укыйм		
Май II атна 1.3 (катнаш шөгыль)	Мәктәпкә барабыз	кабатлау		
Май III атна 2.1	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 2.2	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 3.1	Сау бул, бакча, исәнме, мәктәп	алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна	Сау булыгыз,	Алдагы үткән темалар лексикасы		

3.2	уенчыкла р, сау булыгыз, апалар	һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.1	Күңелле уеннар	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.2	Уйныйбы з да уйныйбыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Без әкият яратабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		

2.5. Үзләштерү дәрәжәләре

«Татарча сөйләшәбез» укыту-методик комплекты буенча белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү

Методик киңәшләр:

Методик кулланмаларда 60 ар белем бирү эшчәнлегенәң конспектлары бирелгән. Ел дәвамында, тәрбияче үзе ижади якын килеп, укыту методик кулланмада бирелгән тематик планга таянып, мультфильмнар, анимацион сюжетлар, «Әкият илендә» тапшыруын кулланып, индивидуаль эшнә дә кертеп, көндәлек план төзи.

Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлегә алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла.

Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли.

Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла.

Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, жырлар, шигырьләр бирелергә тиеш түгел.

Бала татар телендә сүзнә дәрәс әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзнәң дәрәс үрнәгән бирә. Балалардан авазларның дәрәс әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк.

Тәрбияче сөйләмендә акцент, жирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш.

Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртақ сүзләргә таяна ала.

Тәрбияче үзенең эшенә ижади якын килергә, төрлө алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланьрга тиеш.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана.

Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлеген аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы-роль уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла.

Рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм эти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтижә бирә.

Сүзлек белән эшләү:

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана.

Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләргә икегә бүлеп карыйлар: эзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре.

Эзерлек күнегүләре балаларны яңа сүзләргә файдаланып сөйләргә эзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләргә хәтердә калдырырга ярдәм итәләр.

Сөйләм күнегүләре лексик күнегүләргә бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр жирлегендә ситуацияләргә бәйләп сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр.

Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

- яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;
- аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
- ишеткән сүзгә бала рәсемнән табып күрсәтә һәм әйтә;

- сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәржемәсе бирелә;

- төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтә) өйрәтелә;

- уеннар кулланып («Ватык телефон», «Кайтаваз»...) ныгытыла;

- яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;

- аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләргә, конструкцияләргә бары аралашуда аңлап куллана).

- бала теге яки бу сүзгә аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән мондый күнегүләргә үткәргә мөмкин:

- *Бу туп? - Әйе, бу туп.*

- *Бу пәси? (туп күрсәтә) - Юк, бу пәси;*

- өйрәнелгән сүзләргә хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: «Исемнә әйтсәң бирәм», «Мин күрсәтәм, син әйт», «Сорап ал», «Серлә кәрзин» һ.б..

Баланың сөйләшү оештыру өчен икемнә алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчкә сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләргә кулланыла.

Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.).

Уртанчылар төркемдә балаларга боерык фигыльләргә аңлап үтәүләрен тәләп ителә.

Зурлар төркемдә балалар кайбер боерыкларны үзләргә бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтилә.

Мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисәң? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Укыту методик комплектының төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнәң әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гади дән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай.

Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнәң җавап репликасы; килә: *Бу кем? - Бу әти;* раслау рәвешендә: *Бу әти? - Әти;* инкарь рәвешендә: *Бу әни? - Юк, бу әти.* Реплика-җавап сорау

рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?*. Бу вакытта әңгәмәдәшнечә җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти*; яисә: *Матур*.

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлөп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш.

Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Диалог үрнәкләре:

Исәнләшү: *Исәнме, Оля! – Исәнме Коля.*

Сабуллашу: *Сау бул, Оля. – Сау бул Коля.*

Танышу: *Мин Оля. – Мин Коля.*

Чакыру: *Оля, кил монда.*

Рәхмәт белдерү: *Мә, курчак. – Рәхмәт.*

Сорау- уңай җавап: *Син малай? – Әйе, мин малай.*

Сорау – кире җавап: *Син малай? – Юк, мин кыз.*

Ачыкый торган сорау: *Мин кафега барам. – Нинди кафега?*

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен төзелде. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелде. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

«Татарча сөйләшәбез» укыту методик комплектына нигезләнеп эшләнгән «Әкият илендә» телевизион тапшыруын балаларны татар теленә өйрәткәндә карарга тәкъдим ителә.

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә аралаша белү күнекмәләрен тикшерү

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр:

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәрелә.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1-2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлегенә булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минуттан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтижә ясала.

Ана теле буенча белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү (кушымтада)

Гомуми белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү таблицасы (кушымтада)

2.6. Коррекцион үстерелешле эш (кушымтада)

2.7. Педагоглар, ата-аналар, балаларбелән уртак эшчәнлек планы (кушымтада)

2.8. Этно-мәдәни төбәк бердәмлеге (кушымтада)

III. Оештырубүлеге (организационный раздел)

3.1.Предметлы-үстерелешле әйләнә-тирәлек (РППС) (кушымтада)

3.2. Программалы - методик яктан тәмин ителеш

Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2021.

Эш дәфтәрләре

Зарипова З.М.«Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2022.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2022.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Татарстан китап нәшрияты», 2022.

Тавышлы күрсәтмәлелек

Зарипова З.М.«Минем өем» проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Уйный- уйный үсәбез» проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар», проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М.«Минем өем» проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. «Аксу» компаниясе, 2012.

3.3. Материаль яктан тәмин ителеш (кушымтада)

3.4. Программалы-методик яктан тәмин ителеш (кушымтада)

3.5. Циклограмма-эш көне бүленеше (кушымтада)

3.6. Белем бирү эшчәнлегә челтәре (кушымтада)

3.7. Әдәбият

1. Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М. А. Васильевой – Москва: Мозаика-Синтез, 2011.
2. К. В Закирова «Уйный уйный үсәбез»«Мәгариф»нәшрияты, Казан. 2005 ел.
3. Нәкый Исәнбәт «Нәниләр шатлана»Татарстан китап нәшрияты Казан. 1967 ел.
4. Р. Ягъфәров «Татар халык уеннары», «Мәгариф»нәшрияты, Казан .2002 ел.
5. «Күрсәт әле, үскәнем» З. Г. Ибраһимова, З. Р. Гыйләжәтдинова, Ф. Ж. Жәләлетдинова - Казан: Магариф, 2010 г.
6. Чәбәк, чәбәк итә ул З. Г. Ибраһимова, З. Р. Гыйләжәтдинова, Ф. Ж. Жәләлетдинова - Казан: Магариф, 2007 г.
7. БабынинаТ.Ф. «Традиции национальных культур». –Казан, 2006.
8. Гиззатуллина Л. «Тылсымлы йомгак» – Казан, Мәгариф. - 1994.
9. Гильфанова А.М., Насырова Г.Р.Перспективное планирование работы по внедрению национально- регионального компонента в воспитательно-образовательный процесс. – Н.Челны, 2010.
10. Закирова К.В. Балаларбакчасы тәрбиячеләр һәм әти-әниләр өчен хрестоматия Балачак аланы. – Казан, 2011.
11. Зарипова З.М. Белем һәм тәрбия процессында милли - төбәк компоненты. –Яр Чаллы, 2000.
12. Закирова К.В., Борханова Р.А. Балаларбакчасында тәрбия һәм белем бирү (Программаның милли – төбәк юнәлеше). – Казан, 2009.
13. Закирова К. В., Муртазина Л. Р. «Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак».- Казан, 2012.
14. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. Әй, уйныйбыз, уйныйбыз.- Казан, 2013
15. Зарипова З.М., Исаева Р.С. «Үстерешлеуен».- Казан, 2013.
16. Ибрагимова З.Г. Шома бас.
17. Насырова Г.В., Бабынина.Т.Ф. «В мире национальных культур». - Н. Челны -2008.
18. Нурзия Сергеева «Татар сынлы сәнгате». – Казань, 2008.
19. Сергеева Н.«Татар сынлы сәнгате». - Казань 2008.
20. Зарипова З.М. Балаларбакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
21. Зарипова З.М «Татарча сөйләшәбез», 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.
22. Зарипова З. М. «Татарча сөйләшәбез», 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.
23. Зарипова З. М. «Татарча сөйләшәбез», 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2021.
24. Нургалиева М .С. «Увлекательное обучение». Использование интерактивной доски при обучении дошкольников государственным языкам, 2013.
25. Нургалиева М .С. «Дидактические игры по обучению русскоязычных детей 4-лет татарскому языку». 2013.
26. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк».
27. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко».Занимательное обучение татарскому языку.
28. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ.
29. Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей.

30. Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.
31. Закирова К.В. «Воспитание и обучение в детском саду»
32. Кашапова М.Ф. «Уйныйк эле, балалар» методические рекомендации (первая книга).
33. Хазратова Ф.В. «Тугантелдәсөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 2-3 лет.
34. Хазратова Ф.В. «Тугантелдәсөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 3-4 лет.
35. Хазратова Ф.В. «Тугантелдәсөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 4-5 лет.
36. Зарипова З.М. «Тугантелдәсөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 5-7 лет.